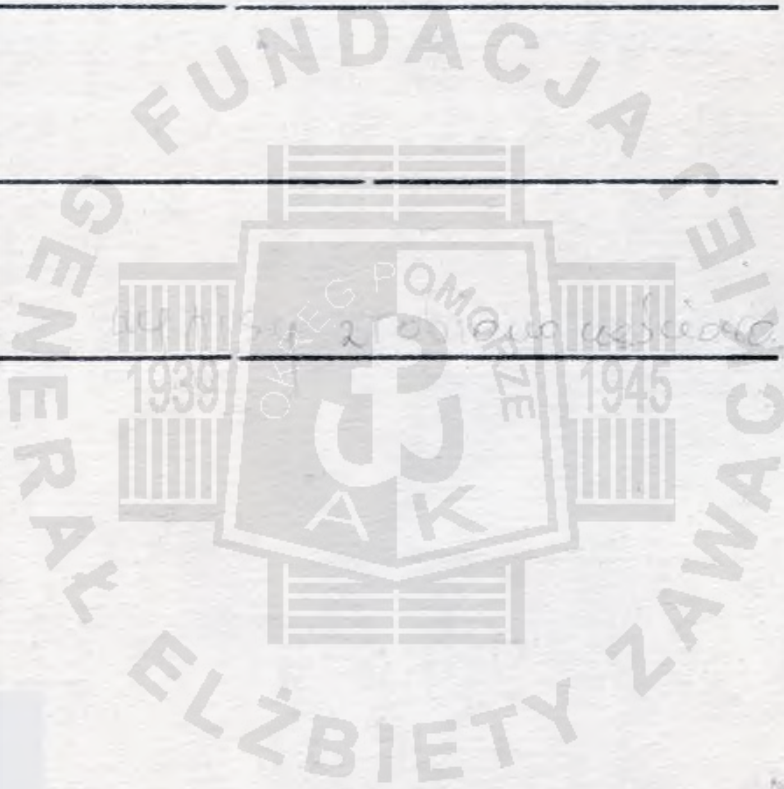

MEMORIAŁ
Generał Marii Wittek

Zafundowana przez L. Min. P. 1999
oprac. Teodora B. Rojek III 2014

22 WARSZAWA

AK
U-4a

brak relacji

CYDZIKOWA Zofia

ps. "Anna Sosna"

1603/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — CYDZIKOWA Zofia
ps. „Amma Sosna”
T. 1603/WSK

I. Materiały dokumentacyjne ~

I/1 – relacja właściwa —

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora ~

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”): —

III/1 – dot. rodziny relatora ~

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. ~

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. ~

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja ✓

1. 2-FAPAK

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓✓

VI. Fotografie —

II Materiały uzupełniające relację

- Z. Cydzikowa, J. Makowska, Armia Krajowa, Wojskowa Służba Kobiet
Pluton wartowniczy „Teresy Stozaty” Alicji Szabeko 1941-1944, Warszawa 1996,
ksero, k. 25, s. 1-25

IX Serje

Makowska Irene, Cydzikowa Zofia
przydział 260599

II -1

por 10

**ARMIA KRAJOWA
WOJSKOWA SŁUŻBA KOBIET
PLUTON WARTOWNICZY „TERESY STRZAŁY”
ALICJI SZEBEKO
1941-1944**

Pamięci Komendantki Plutonu
i poległych Koleżanek

poświęcają autorki

Zofia Cydzikowa
Irena Makowska

Warszawa 1996

**ARMIA KRAJOWA
WOJSKOWA SŁUŻBA KOBIEC
PLUTON WARTOWNICZY „TERESY STRZAŁY”**

**I. OKRES KONSPIRACJI;
1941 r. - 31 lipca 1944.**

W 1941 r. p. Maria Wittekówna pseudonim „Mira”, referentka Wojskowej Służby Kobiet w Komendzie Głównej Oddziale 1 mianowała p. Janinę Płoską pseudonim „Urszula Rakieta” komendantką Wojskowej Służby Kobiet na terenie Śródmieścia Warszawy. Już wówczas w schemacie organizacyjnym przewidziano wydzielony oddział wartowniczy. Pełna realizacja tego zamierzenia nastąpiła na wiosnę 1943 r, kiedy komendantką plutonu wartowniczego została mianowana p. Alicja Szebeko z domu Tyszkiewicz, pseudonim „Teresa Strzała”. Do plutonu wartowniczego zostały odkomenderowane ochotniczki po przeszkoleniu sanitarnym, teoretycznym i szpitalnym, ponadto na różnego rodzaju kursach obejmujących służbę wartowniczą, mustrę oraz obchodzenie się z bronią. Drużynowe przechodziły ćwiczenia polegające na rozpoznaniu terenu z wykonaniem szkicu usytuowania obiektów przeznaczonych do ewentualnego ataku w czasie Powstania.

Umiejętność wykonania terenowego szkicu była dla drużynowych istotna w czasie walk do sporządzania prawidłowego meldunku. Np. „Emilia” w ramach tych ćwiczeń opracowała szkic sytuacyjny zabudowy podzamcza. Werbunek uzupełniono osobami nie przeszkolonymi o odpowiednich predyspozycjach do takiej służby.

Ochotniczki werbowane do plutonu wartowniczego musiały mieć maturę, ponieważ projektowano przeszkolenie ich wg programów podchorążówki. W swoich wspomnieniach z 24.XI.1971 roku Z-czyni naszej Komendantki „Helena Luk” Helena Kaniewska podaje, że w plutonie wartowniczym w 1943 r. były szkolone 63 ochotniczki, zaprzysiężone jako żołnierze Armii Krajowej. Nie przystąpiły do Powstania w ramach plutonu wartowniczego trzy:

1. „Bożena” Krystyna Gzylewska, studentka IV roku medycyny, zmarła 31 sierpnia 1943 r.
2. „Hanka Mech” NN nie dotarła do lokalu alarmowego.
3. „Staszka” Stanisława Dąbrowska - 31 lipca 1944 została przekazana do fabryki Borkowskich na Grochowie.

**II. POWSTANIE - ŚRÓDMIEŚCIE PÓŁNOCNE;
1 sierpnia 1944 - 7 września 1944.**

Systemem alarmowym do Powstania został objęty cały pluton wartowniczy Wojskowej Służby Kobiet.

Na parę dni przed Powstaniem p. Helena Kaniewska pseudonim „Helena Luk” jako zastępca dowódcy plutonu zakwaterowała w swoim mieszkaniu przy ul. Chmielnej 3 kilka dziewcząt z plutonu. Ich zadaniem było dostarczanie do różnych punktów w Śródmieściu opasek AK, broni krótkiej,

granatów i materiałów sanitarnych. Dziewczęta te zostały zwolnione do domów 31 lipca z obowiązkiem ponownego stawienia się rano 1 sierpnia u „Heleny Luk”. Po przybyciu otrzymały rozkaz stawienia się o godz. 15-ej w szkole przy ulicy Mazowieckiej 4, naszym lokalu alarmowym. Reszta plutonu została wezwana systemem alarmowym do stawienia się również w szkole na Mazowieckiej 4 między godziną 13 i 15-tą wg planu godzinowego dla poszczególnych sekcji.

Ze względów konspiracyjnych należało przychodzić pojedynczo, co najwyżej po dwie. Jedna z ostatnich zameldowała się Anna Kielman „Leonia”, która zgodnie z wcześniejszą dyspozycją przewoziła dorożką karabiny na punkty wyjściowe oddziałów I rzutu w Śródmieściu.

Skład plutonu wartowniczego był następujący:

- 1. Dowódca plutonu: Alicja Szebeko z d. Tyszkiewicz „Teresa Strzała”
- 2. Z-ca d-cy plutonu: Helena Kaniewska „Helena Luk”
- 3. Adiutantka d-cy: Wanda Piestrzyńska po wojnie Chłapowska „Wanda Zuch”
- 4. Łączniczka d-cy: NN „Basia Bar”
- 5. Instruktor: Maria Tomaszewska „Filipina”.

Trzy drużyny plutonu stanowiło 57 ochotniczek, których dziś nie ma możliwości podzielenia na poszczególne drużyny.

Znane są jedynie nazwiska i pseudonimy drużynowych i ich zastępczyni. Są to:

Drużynowe:	Zastępczynie drużynowych:
1. „Klara”
Ewa Kamińska	„Antonina Tarcza”
Janina Magnuska
2. „Anna Sosna”
Zofia Cydzikowa z d. Niemira	„Leonia Amazonka”
Anna Kielman
3. „Joanna Piorun”
Zofia Ozdowska z d. Gloch	„Emilia Skala”
Irena Makowska z d. Wiśniewska

Uwaga: po odkomenderowaniu grupy dziewcząt do kpt. „Żmudzina” na ul. Kredytową „Emilia Skala” pełniła tam funkcję drużynowej.
Wykaz osobowy plutonu - zał. nr 4.

Wybuch Powstania zastał nasz pluton wartowniczy w podanym powyżej składzie w lokalu alarmowym, to jest w szkole mieszczącej się w budynku mieszkalnym przy ul. Mazowieckiej 4 na 3 piętrze.

Po pierwszych strzałach na Placu Napoleona przed godziną „W” czyli przed 17-tą, Niemcy rozpoczynają kontrolowanie okolicznych budynków. Na naszą klatkę schodową wpadły 2 uzbrojone patrole po 3 żandarmów każdy. Jeden patrol został na dole, drugi zatrzymał się na podeście przed drzwiami szkoły. Na szczęście dla nas szkoły nie kontrolowali i wycofali się z budynku.

Pluton nasz jako jednostka nieuzbrojona nie brał udziału w akcji 1 sierpnia.

Rano 2 sierpnia dostałyśmy rozkaz opuszczenia szkoły. Po śniadaniu w punkcie żywieniowym AK w kawiarni „U Aktorek”, która mieściła się po nieparzystej stronie ul. Mazowieckiej zostałyśmy zakwaterowane w budynku

mieszkalnym przy ul. Szkolnej 2. W trakcie przebiegania przez Plac Dąbrowskiego zginęła od ostrzału z kierunku Marszałkowskiej łączniczka naszej Komendantki „Basia Bar”.

W budynku przy ul. Szkolnej 2 kwaterowała już 101 kompania WSOP, której Dowódcą był por. „Pionek” Mieczysław Szawara. Jej żołnierze mieli pełnić służbę pomocniczą w sztabie Obwodu I Śródmieście.

Nasz pluton został wcielony do 101 kompanii WSOP jako pluton IV.

Po południu tego dnia część dziewcząt bierze udział w przygotowaniu butelek zapalających w pracowni na I piętrze naszej kwatery. Wieczorem „Agnieszka”, „Emilia”, „Renata” i „Zbyszka” wraz z kilkoma chłopcami dostają rozkaz objęcia posterunku obserwacyjnego w budynku Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego przy ul. Kredytowej róg Mazowieckiej, gdzie w czasie okupacji mieścił się Arbeitsamt. Około północy na inspekcję przychodzą nasza komendantka „Teresa” i kpt. „Newel”.

Rano dziewczęta wracają na ul. Szkołą. Emilia zostaje na Kredytowej do końca Powstania, nie tracąc kontaktu z macierzystym plutonem bierze udział w niektórych jego zadaniach.

Większość plutonu w dniu 2 sierpnia pracuje przy budowie barykady na ul. Świętokrzyskiej między ul. Szkołą i Marszałkowską. Będzie to zabezpieczenie przed wtargnięciem czołgów jeżdżących ul. Marszałkowską. 3 i 4 sierpnia pełnimy służbę wartowniczą i służbę łączniczek.

W nocy z 3 na 4 sierpnia kilka dziewcząt bierze udział w ponownym ataku na „PASTĘ” (centralę telefoniczną) na ul. Zielnej. Część stanowi patrol sanitarny, pozostałe to łączniczki. Były to z naszego plutonu „Chinka Turla”, „Gizela” i „Zbyszka”. Pozostałych nie możemy dzisiaj ustalić. 4 sierpnia dom przy ul. Szkolnej został zbombardowany w czasie nalotu lotniczego. Było to pierwsze bombardowanie Śródmieścia. W plutonie są ranne „Marta” i „Zbyszka”, zostają odtransportowane do szpitala w PKO. (zał. nr 1).

Noc spędzamy w magazynach piwnicznych apteki przy ul. Marszałkowskiej. 5 sierpnia przenosimy się na nową kwaterę do „Adrii” na Moniuszki 8, gdzie umieszczono całą 101 kompanię WSOP.

Ze szpitala w PKO wraca „Zbyszka” z zeszytą raną na głowie.

W tym dniu następuje reorganizacja kompanii. Otrzymuje ona nazwę „100 kompania sztabowa”. Jej dowódcą jest kpt. „Newel” Bogdan Didkowski. Nasz pluton wartowniczy dowodzony przez „Teresę Strzałę” wszedł w skład tej kompanii.

W nocy z 5 na 6 sierpnia w kolejnym ataku na „PASTĘ” na ul. Zielnej nasze dziewczęta pełnią służbę łączniczek. Wśród nich jest „Monika Mereczanka”.

W dniu 5 sierpnia z plutonu wartowniczego część dziewcząt zostaje odkomenderowana na ul. Kredytową do IV kompanii kpt. „Żmudzina” Bolesława Kontryma w zgrupowaniu mjr „Bartkiewicza” Włodzimierza Zawadzkiego.

Są to:

1. „Antonina Tarcza”	Janina Magnuska
2. „Chinka Turla”	Hanna Uniejewska
3. „Danka Mina”	Danuta Wesołowska
4. „Ewa Żagiel”	Zofia Hemplowa
5. „Gizela Stochód 204”	Helena Żurawska
6. „Iwona Wilia”	Iwona Cegielska

- 7. „Klara” Ewa Kamińska
- 8. „Leonie Amazonka” Anna Kielman
- 9. „Wacława Skawina” Ludwika Barburska
- 10. „Zosia Tank” Zofia Szczęsna

Dnia 7 sierpnia dołączyły do tej grupy:

- 1. „Aldona Tag” Alicja Niewęgłowska
- 2. „Franka Orinoko” Pelagia Allina
- 3. „Monika Mereczanka” Kazimiera Kołodko

8 sierpnia zostaje ranna „Aldona” pełniąc służbę łączniczki przy przenoszeniu meldunku z ul. Królewskiej do Arbeitsamtu na Kredytową. Odtransportowana do szpitala na Jasnej 10. (załącznik nr 1). Dziewczęta odkomenderowane do kompanii kpt. „Żmudzina” służyły jako łączniczki, sanitariuszki oraz zajmowały się sprawami gospodarczymi. Nasze łączniczki podlegały albo bezpośrednio d-cy IV kompanii kpt. „Żmudziniowi” albo por. „Żubrowi” d-cy jednego z plutonów tej kompanii. Po ciężkim zranieniu, które wyeliminowało por. „Żubra” z walk przechodziły pod rozkazy jego następców.

Były przydzielane do posteruków bojowych w domach przy ul. Królewskiej i ciągu domów na tyłach Zachęty i Zboru Ewangelickiego, tj. od ul. Królewskiej do ul. Kredytowej.

Stąd ich wielokrotne bieganie z meldunkami na Kredytową 5/7, gdzie w głębi posesji za budynkiem w pierzei ulicznej znajdował się pałacyk Klubu Myśliwskiego.

W piwnicach pałacyku były kwatery: kpt. „Żmudzina”, d-ców plutonów i naszych dziewcząt.

Ponadto zapewniały stałą łączność z dowództwem Warszawskiego Okręgu AK, z dowództwem Obwodu Śródmieście oraz z Dowódcami poszczególnych odcinków Zgrupowaniu mjr Bartkiewicza.

Na pierwszej linii rzemiosła wojennego trzeba było się szybko uczyć. Ze wspomnień „Gizeli” wyłania się metoda szkolenia łączniczek przez por. „Żubra”. Por. „Żubr” zawodowy, przedwojenny oficer, znacznie starszy od naszych dziewcząt, zmierzał do tego aby łączniczka wysłana na stanowisko bojowe po informacje, nie dała się po drodze zabić oraz potrafiła zaobserwować wszystko to, co wysyłający dowódca chciałby wiedzieć o nieprzyjacielu. W tym celu por. „Żubr” zabierał ze sobą łączniczkę na obchód stanowisk. Widziała wówczas co obserwował i na co zwracał szczególną uwagę. „Gizela” przeszła też test osobistej odwagi, kiedy wprawdzie nie rozkazał jej, ale zaproponował, przyniesienie pistoletu poległego Niemca leżącego w polu ostrzału wroga. Ten egzamin zdała celująco przynosząc również dwa magazynki.

IV Kompania kpt. „Żmudzina” na początku Powstania licząca ponad 150 żołnierzy a pod koniec około 130, była pod względem gospodarczym samowystarczalna. W jej codzienne bytowanie ochotniczki naszego plutonu wносиły różne inicjatywy. Jedną z cenniejszych był pomysł i realizacja pieca chlebowego przez „Zazę Niedźwiedź”, która przez cały czas służby na Kredytowej piekła w tym piecu chleb dla kompanii. Ostatni wypiek trwał całą noc i zaopatrzył kompanię w chleb na drogę do obozu jenieckiego po kapitulacji.

Chłopcy przynosili gotową mąkę lub ziarno, które mieli w domowych młynkach. W kuchni pracowały stale dwie mieszkanki z budynku na Kredytowej, które zgłosiły się samorzutnie i wytrwały do końca Powstania. Nasze ochotniczki jeśli nie miały służby na stanowiskach bojowych pomagały w kuchni.

Palenisko kuchenne było zadaszzone, ponieważ umieszczono je w podcieniu „Pałacyku Myśliwskiego”. Paliwem do kuchni była kostka drewniana, którą uzyskiwano z podłogi dziedzińca pałacowego. Było to znakomite paliwo nie wymagające rąbania. Chłopcy wyluskiwali te kostki żelaznymi prętami.

Nasza „Leonia Amazonka”, jedna z silniejszych dziewcząt w plutonie chętnie wyładowywała swoją energię przy rąbaniu dużego drewna, którego nie brakowało w burzonych budynkach.

Menu jak w całym Śródmieściu było bardzo monotonne. Rano kawa i chleb przeważnie z konserwami, zasadniczy posiłek obiadowy to w miarę porządna zupa, niekiedy z koniną. Wieczorem jak śniadanie, czasami coś gorącego.

Zasadniczym mankamentem odżywiania podczas walk był w Śródmieściu całkowity brak jarzyn i owoców. Ta dieta wywoływała zaburzenia przewodu pokarmowego, biegunki nawet z wysoką temperaturą, aż do znamion czerwonki. Bardzo to chorych osłabiało. Pomidory i jarzyny z maciupęńskiego warzywnika przy Zborze Ewangelickim na Pl. Małachowskiego rezerwowano wyłącznie dla rannych. Przy czym był to teren i w dzień i w nocy ostrzeliwany przez Niemców. Kpt. „Żmudzin” w pracach kuchennych odciążał nasze dziewczęta, powierzając chłopcom aprowizację i przynoszenie wody z dość odległej studni oraz z leja po bombie na Pl. Dąbrowskiego.

Pierwszej pomocy lekko rannym i chorym udzielały nasze dziewczęta przeszkolone sanitarnie. W trudniejszych przypadkach opiekę zapewniał szpitalik Zgrupowania mjr Bartkiewicza przy ul. Jasnej róg Pl. Dąbrowskiego, prowadzony przez „Lunię” Łucję Moniuszko, sanitariuszkę „Podkowy” oddziału dywersyjnego kpt. „Żmudzina”. Gdy zachodziła konieczność interwencji chirurgicznej pozostał szpital w PKO na ul. Świętokrzyskiej i na Chmielnej 28, a w późniejszym okresie transport rannych za Al. Jerozolimskie.

Pozostała część plutonu kwateruje w „Adrii” do dnia 18 sierpnia to jest do zniszczenia lokalu dwutonowym niewypałem pocisku kalibru 600 mm z najcięższego moździerza. (Tak określił ten pocisk pułkownik Adam Borkiewicz w swojej książce „Powstanie Warszawskie”).

W tym okresie do Adrii wraca „Aldona” ze szpitala na Jasnej zniszczonego pociskami zapalającymi z moździerza salwowego, w Śródmieściu nazywanego „krową”, a na Starym Mieście „szafą”.

Zadania plutonu kwaterującego w „Adrii”:

- służba wartownicza głównie jako osłona sztabów płk „Montera” Antoniego Chruściela i ppłk „Radwana” Edwarda Pfeiffera. Potrzeby były duże np. w „Adrii” warta stała nie tylko w wejściu z ul. Moniuszki, ale również w innych wejściach do budynku,
- służba łączniczek, roznoszenie rozkazów, meldunków i poczty. Liczne przejścia przez Aleje Jerozolimskie do Śródmieścia Południowego,

- początkowo wierzchem, później wykopem,
- udział w posterunkach obserwacyjnych dziennych i nocnych dla podjęcia zrzutów lotniczych na Plac Napoleona, obecnie Plac Powstańców Warszawy,
- przygotowanie pomieszczeń na wytwórnię granatów w podziemiach księgarni Gebethnera i Wolfa przy ul. Zgoda, co wymagało wyniesienia zmagazynowanych książek na wyższe kondygnacje,
- wreszcie transport materiałów do produkcji granatów z ul. Siennej do opróżnionych magazynów księgarni,
- udział w produkcji butelek zapalających i granatów,
- udział w patrolach sanitarnych, zarządzanie szpitala w budynku „Pod Orłami” na ul. Zgoda,
- przenoszenie granatów i amunicji na linię,
- transport żywności, głównie z Powiśla np. z piekarni w rejonie Tamki oraz odzieży i bielizny z zagrożonych pożarami lub uszkodzonych składów w Śródmieściu.

W dziennikach i wspomnieniach o pierwszym okresie Powstania koleżanki i koledzy z 100 kompanii sztabowej odnotowują niedzielne nabożeństwa odprawiane dla oddziałów w Śródmieściu. I tak w pierwszą niedzielę Powstania 6 sierpnia dziewczęta z naszego plutonu, które nie miały służby uczestniczyły w Mszy Św. w kaplicy pod wezwaniem Dzieciątka Jezus na ul. Moniuszki. W drugą niedzielę 13 sierpnia Msza Św. była odprawiona dla całej 100 kompanii sztabowej w sali kolumnowej „Adrii”. Dla wielu żołnierzy było to niezapomniane przeżycie.

W czasie pobytu w „Adrii” zostaje odkomenderowana do radia jedna z naszych koleżanek z drużyny „Anny”. Niestety, nie zapamiętałyśmy nawet jej pseudonimu, mimo że nas odwiedzała, przynosząc sardynki! Była najelegantszą dziewczyną plutonu, zawsze w granatowym kostiumie z białą bluzką. W oparciu o rozkaz nr 15 z dnia 12 sierpnia 44 r. Komendanta Okręgu Warszawskiego udało nam się skorzystać z pryszniców w uruchomionej łaźni przy ul. Chmielnej 13.

Dnia 16 sierpnia pluton poniósł kolejną stratę. Przy przenoszeniu meldunku poległa „Agnieszka Huragan” Hanna Szczepańcowa, a ciężko ranna została Jej siostra „Zbyszka Kundel” Bożenna Gołaszewska.

Dnia 18 sierpnia 44 r. w „Adrii” została ranna „Ewa Kasztel” Zofia Kuczyńska, (zał. nr 1).

Od 18 sierpnia wieczorem kolejnym miejscem postoju plutonu jest mieszkanie na I piętrze w domu Wedla przy ul. Szpitalnej róg Górskiego. Po trzech dniach na sąsiedni dom spada bomba lotnicza. Wszystkie biegniemy ratować zasypanych, co okazuje się dla nas ocaleniem, bo w tym czasie „krowa” /moździerz salwowy/ wyrzuca serię pocisków zapalających na naszą kwaterę. Przenosimy się do obszernej piwnicy z węglem w domu przy ul. Chmielnej 2/4. Nasze dowództwo postanawia dokonać częściowej wymiany dziewcząt na pierwszej linii u kpt. „Żmudzina”.

21 sierpnia wracają do plutonu:

- „Antonina Tarcza”
- „Chinka Turla”
- „Franka Orinoko”

- „Leonía Amazonka”
- „Monika Mereczanka”
- „Wacława Skawina”
- „Zosia Tank”

Natomiast meldują się na Kredytowej w dniu 23 sierpnia wieczorem u kpt. „Żmudzina”:

- „Ewa Kasztel” Zofia Kuczyńska
- „Monika Szara” Barbara Langner
- „Kali Arkturus” Wanda Baranowska
- „Regina Krażownik”, nazywana Renią, Teresa Dębska
- „Zaza Niedźwiedź” Bronisława Pacuska
- „Beata Brązowa” NN

i zostaną tam do końca Powstania.

6 września poległa na ul. Jasnej kolejna nasza koleżanka „Iwona Wilia” Iwona Cegielska z grupy odkomenderowanej do kpt. „Żmudzina”. (zał. nr 1). Dnia 6 września zameldowała się u kpt. „Żmudzina” - „Zofia Skunks” Zofia Deptuła. Została tam do końca Powstania.

Pod koniec sierpnia „Gizela” wysłana po butelki zapalające została ranna i zasypana wałącą się ścianą w budynku na ul. Kredytowej (Zał.1).

21 września jest kontuzjowana „Emilia” (Zał.1).

III. POWSTANIE - ŚRÓDMIEŚCIE POŁUDNIOWE

8 WRZEŚNIA 1944 r.-ZAWIESZENIE BRONI 2 PAŹDZIERNIKA 1944 R.

Reszta plutonu kwateruje na Chmielnej do czasu przejścia za Aleje Jerozolimskie w nocy 7 września do Śródmieścia Południowego, gdzie początkowo wspólną kwaterą dla całości plutonu był dom przy ul. Hożej w pobliżu ulicy Ks. Ignacego Skorupki. Bardzo szybko ulega on zniszczeniu. W związku z systematycznym burzeniem dzielnicy przez Niemców oraz brakiem większych lokali musiałyśmy kwaterować po kilka w różnych mieszkaniach przyjaciół i znajomych naszych rodzin. Przeważnie przy ulicach: Jaworzyńskiej, Mokotowskiej, Piusa XI dziś Pięknej, Koszykowej, Kruczej. Miałyśmy obowiązek codziennego meldowania się w dowództwie po rozkazy.

Z tej grupy u kpt. „Żmudzina” zameldowały się:

- „Helena Luk” Helena Kaniewska - 10 września,
- „Joanna Piorun” Zofia Ozdowska - 14 września.

Obie zostały na Kredytowej do końca Powstania.

W kompanii kpt. „Żmudzina” 13 września zostaje ranna „Danka Mina” Danuta Wesołowska, na ul. Jasnej, niosąc rozkaz wycofania zagrożonej odcięciem naszej czujki (zał. nr 1).

Z grupą w Śródmieściu Południowym zostaje komendantka plutonu wartowniczego „Teresa Strzała” Alicja Szebeko i jej adiutantka „Wanda Zuch” Wanda Piestrzyńska.

Fizycznie najcięższym zadaniem plutonu w tym czasie był transport żywności. Chodziłyśmy z kolegami z 100-tki wyłącznie nocami, głównie do:

- magazynów „Społem” przy ul. Wilanowskiej /obecnie Gwardzistów/, co było możliwe do czasu przerwania łączności między Powiślem Czerniakowskim i Śródmieściem w dniu 13 września.
Droga na Wilanowską wiodła przez będący pod ostrzałem Plac Trzech Krzyży, przeskokiem przez Nowy Świat i Książęcą, wreszcie rowami ziemnymi na skarpie do szpitala na Czerniakowskiej.
Ze względu na bliskość Niemców obowiązywał zakaz rozmów i palenia. Stąd nosiliśmy marmoladę w 10 kg puszkach,
- magazynów browaru Haberbusch i Schiele między ulicami Grzybowską, Krochmalną i Żelazną. Dojście do browaru wymagało przejścia wykopem przez Aleje Jerozolimskie, dalej częściowo piwnicami oraz skokami przez szerokość ulic. W czasie takich wypraw po zboże zostały ciężko ranne odłamkami pocisków z granatnika „Magdalena” NN, „Leonia” Anna Kielman i „Antonina Tarcza” Janina Magnuska; wszystkie na Siennej w drugiej połowie września. Również we wrześniu została ranna na Kruczej „Beata” NN oraz 8 września „Inka” Halina Orska na ul. Wspólnej, podczas ratowania mieszkańców w czasie nalotu. (zał. nr 1).

Gdy z perspektywy lat wspominamy nasze transporty, nasuwają się pewne refleksje:

W obiegu opinii nas wszystkich transport był traktowany jako zadanie drugoplanowe, żeby nie powiedzieć rodzaj gorszej służby żołnierza. Każdy i każda cenił przede wszystkim służbę z bronią w ręku na linii.

W rzeczywistości transport był wprawdzie służbą nieefektywną, ale za to ciężką i niebezpieczną. W warunkach powstaniowych znaczył ciężar na grzbiecie lub w ręku. Wymagał nie tylko sprawności i siły fizycznej, ale też odporności psychicznej. Odbывał się pod ogniem granatników, na zagruzowanym terenie, wśród płonących domów, częściowo piwnicami, gdzie stale pokonywało się jakieś schody lub przelaziło otworami wykutymi w murach. W okresie przynoszenia zboża od Haberbuscha do Śródmieścia Południowego większość naszych rannych to efekt ostrzału z granatników w czasie tych właśnie wypraw.

A jednak, nasze dziewczęta osłabione chorobami, świadome tego, że ich wysiłek jest po prostu niezbędny do przeżycia i trwania w oporze kolegów na pierwszej linii, nigdy nie narzekały i nie uchylały się od tej niewdzięcznej służby.

Ś.P. 17 letnia „Iwona Wilia” odznaczona Krzyżem Walecznych, odważna łączniczka I linii poległa w czasie transportu tym razem odzieży.

Inne zadania plutonu „Za Alejami” w tym okresie to:

- udział w produkcji „filipinek” (Mokotowska 55),
 - służba łączniczek, noszenie meldunków i rozkazów,
 - odkopywanie zasypanych i udzielenia im pomocy,
 - przynoszenie wody w godzinach wyznaczonych dla wojska przy studniach,
- Przejście za Aleje nie ułatwiało służby łączniczek, które nadal utrzymywały łączność z dowódcami poszczególnych odcinków w Śródmieściu Północnym. Nosily rozkazy, meldunki i pocztę, co wymagało stałego przekraczania Alej Jerozolimskich. Wielu dowódców zmieniało miejsca postoju ponieważ ich kwatery były burzone. To z kolei zmuszało łączniczki do poszukiwania ich na nowych kwaterach.

IV. KAPITULACJA I OPUSZCZENIE WARSZAWY

W rozmowach o kapitulacji i wyjściu do niewoli wiele dziewcząt wspomina uroczysty apel na dziedzińcu Pałacyku Myśliwskiego przed wymarszem wojska do Ożarowa. Wówczas kpt. „Żmudzin” dziękował całej Kompanii, a nasze ochotniczki uhonorował odrębnym podziękowaniem za wzorową i ofiarną służbę.

Po tym apelu dziewczęta, które służyły w kompanii kpt. „Żmudzina” wyszły do niewoli z tą kompanią włączoną do 36 p.p. Legii Akademickiej.

W drodze do Ożarowa z transportu zbiegły:

- „Emila Skąła” Irena Makowska
- „Ewa Żagiel” Zofia Hemplowa
- „Gizela Stochód 204” Helena Żurawska
- „Helena Luk” Helena Kaniewska
- „Joanna Piorun” Zofia Ozdowska
- „Renia Krążownik” Teresa Dębska
- „Monika Szara” Barbara Langner.

Do obozu jenieckiego dostała się:

- „Klara” Ewa Kamińska- Oberlangen,

Z grupy, która przeszła do Śródmieścia Południowego w obozach jenieckich znalazły się:

- „Antonina Tarcza” Janina Magnuska - Oberlangen,
- „Jaga Hamburka” Jadwiga Urbaniak, przeszła przez kolejne obozy: Falingbostel, Bergen Belsen, Hannover, Niederlangen, Oberlangen.
- „Leonia Amazonka” Anna Kielman - Oberlangen.

Po kapitulacji wyszły z ludnością cywilną lub ze szpitalami cywilnymi:

- „Alina Limba” Grażyna Grodecka
- „Anna Sosna” Zofia Cydzikowa
- „Chinka Turla” Hanna Uniejewska
- „Danka Mina” Danuta Wesołowska
- „Ewa Kasztel” Zofia Kuczyńska
- „Inka” Halina Orska
- „Irena” Halina Rojowska
- „Sława” Sabina Gotzman
- „Zbyszka Kundel” Bożenna Gołaszewska
- „Zosia Wilejka” Zofia Pawlakówna.

o pozostałych brak informacji.

W dniu kapitulacji 2 października 1944 r. pluton wartowniczy stracił swoją komendantkę „Teresę Strzałę” Alicję Szebeko z Tyszkiewiczów. Zginęła w czasie zawieszenia broni od kuli strzelca wyborowego u zbiegu ul. Kruczej, Pięknej i Mokotowskiej. Pocisk wystrzelony od strony ul. Górnośląskiej ugodził ją w głowę. Zmarła wkrótce po przeniesieniu do powstańczego szpitala na ul. Mokotowskiej.

Świadkiem Jej śmiertelnego zranienia była łączniczka „Chinka Turla” Hanna Uniejewska z d. Mogilska. Śmierć Alicji Szebekowej jest ogromną stratą dla kultury polskiej. Profesor Władysław Tatarkiewicz we wspomnieniach o zmarłych w czasie wojny filozofach pisze o Niej z najwyższym uznaniem, a znał Ją dobrze jako współpracującego z nim naukowca.

„Alicja z Tyszkiewiczów Szebekowa była uosobieniem najczystszej, najpiękniejszego przywiązania do filozofii. Była kobietą wielkiej kultury, wielkiego serca i niezłomnego charakteru”, to słowa profesora.

Mogłybyśmy do tego dodać, że dostrzegaliśmy nieprzeciętną osobowość naszej Komendantki. Swoim godnym sposobem bycia wzbudzała zaufanie i była dla nas niewątpliwym autorytetem.

Do 1956 roku nie utrzymywałyśmy stałych kontaktów między sobą. Więzienia i drobniejsze represje jak np. utrata pracy nie sprzyjały kontaktom koleżeńskim.

Były przypadki niszczenia opracowań dotyczących Powstania, na żądanie rodzin tych, które znalazły się w kręgu osób aresztowanych. Stąd po latach pojawiły się trudności w zebraniu danych o losach niektórych koleżanek.

Nasze opracowanie wraz z załącznikami zostało napisane w oparciu o:

1. Dwie relacje „Urszuli Rakiety” - Janiny Płoskiej - Komendantki WSK Śródmieście Warszawy, która organizowała oddziały WSK do Wojskowej Służby Ochrony Powstania,
2. pisemne i ustne relacje koleżanek - żołnierzy Plutonu Wartowniczego,
3. notatnik pisany w czasie Powstania przez „Emilię Skagę” Irenę Makowską (częściowo ocalała) - nr ewidencyjny 655, drużyna III naszego Plutonu.
4. Dziennik pisany w czasie Powstania przez żołnierza 100 Kompanii Sztabowej - Zygmunta Oleszczyka ps. „Jan Szczuka”.
5. Kserokopie rozkazów wydanych w czasie Powstania Warszawskiego przez gen. bryg. „Montera” Antoniego Chruściela - Komendanta warszawskiego Okręgu Armii Krajowej i udostępnionych nam przez Wojskowy Instytut Historyczny - Pracownia Dokumentacji Naukowej - Warszawa-Rembertów. Są to rozkazy:
nr 14 z dn. 11.08.1944, nr 15 z dn. 12.08.1944, nr 23 z dn. 27.08.1944, nr 28 z dn. 15.09.1944, nr 29 z dn. 15.09.1944, nr 31 z dn. 20.09.1944, nr 33 z dn. 23.09.1944, nr 34 z dn. 28.09.1944, nr 35 z dn. 01.10.1944, nr 37 z dn. 02.10.1944, nr 38 - brak daty i pierwszej strony.

Poszczególne relacje, sporządzone po wielu latach, zawierały wiele rozbieżności. Stąd konieczność szczegółowej analizy każdej relacji w zestawieniu z innymi i podania najbardziej prawdopodobnej. Sięgaliśmy również do fachowych opracowań historycznych jak np. „Powstanie Warszawskie” Adama Borkiewicza.

V. POSŁOWIE

Jak wspominamy Powstanie?

Nasza specjalistyczna literatura pełna jest uczonych debat nad słusznością decyzji rozpoczęcia Powstania, jego okolicznościami i organizacją walk. Są

to na ogół opracowania bardzo krytyczne i nie znajdujące dla naszej sytuacji w 1944 r. dobrego rozwiązania. Po prostu takiego nie było.

W miarę postępu czasu i ujawniania dokumentów historycznych z archiwów na zachodzie i na wschodzie utwierdzamy się w przekonaniu, że Powstania nie można było uniknąć. Po 5 latach terroru okupacyjnego atmosfera wśród społeczeństwa, a zwłaszcza młodzieży w lipcu 1944 r. była tak nabrzmiąta, że Powstanie wybuchłoby samoczynnie, gdyby Komendant AK nie wydał takiego rozkazu. Jedynie ogromnemu zdyscyplinowaniu Żołnierzy Armii Krajowej zawdzięczamy, że do tego nie doszło.

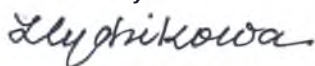
Należy pamiętać, że już w 1940 roku Hitler zatwierdził plan całkowitego zniszczenia Warszawy, którą przewidywano jako małe prowincjonalne miasto dla 100 tysięcy Niemców. W miejsce wyburzonej Pragi projektowano zespół baraków dla Polaków przymusowo obsługujących miasto niemieckie. Dziś wiadomo, że jeśli nie zniszczyliby nas Niemcy, to jedyną alternatywą byłaby wywózka do łagrów sowieckich. Aresztowania i deportacje żołnierzy AK przez NKWD w miarę posuwania się Armii Czerwonej przez nasze Kresy Wschodnie potwierdzają przekonanie, że nie przystąpienie do Powstania spowodowałoby całkowite wyniszczenie milionów Polaków i włączenie Polski jako 17 republiki do ZSRR. Powstanie zaważyło na tym, że Stalin licząc się z opinią światową nie mógł podjąć takiej decyzji.

Dla nas Powstanie to przede wszystkim 63 dni WOLNOŚCI po czarnej nocy okupacyjnej. Wolności drogo okupionej. Na pewno miałyśmy szczęście żołnierskie. Żadna nie wpadła w ręce niemieckie. Nasze Poległe zginęły zaszczytną śmiercią żołnierza, żadna nie zaznała hańbiącej śmierci z rąk rozwydrzonych żołdaków. Te, które służyły w pierwszej linii znalazły się pod rozkazami wspaniałego dowódcy, surowego, twardego i po ojcowsku opiekuńczego. Ominęła nas służba kanałowa - najcięższa służba łączniczek. Dowodem jak była trudna jest Krzyż Virtuti Militari nadany „Renie” Janinie Zaborowskiej, którą udekorował osobiście Naczelny Wódz Armii Krajowej. Niektóre były zasypywane kilkakrotnie w zrujnowanych warszawskich kamienicach i szczęśliwie z tego wychodziły. Nie byłyśmy pędzone jako osłona czołgów niemieckich, czego doznały kobiety, głównie spośród ludności cywilnej.

Byłyśmy w dzielnicy, która nie była zdobyta i kapitulowała ostatnia, co zresztą nie wszystkie uchroniło od wywiezienia na roboty do Niemiec. W innych dzielnicach kobiety Żołnierze AK trafiali nawet do obozów koncentracyjnych.

Wojna i Powstanie naszych dziewcząt nie złamały i nie wykoleiły. Te które pozostały lub wróciły do Polski natychmiast włączyły się w odbudowę Kraju. Założyłyśmy rodziny i wiele z nas pracując ukończyło wyższe studia.

Zofia Cydzikowa

Irena Makowska

Autorki dziękują panu Tadeuszowi Makowskiemu za bezinteresowne wydanie naszego opracowania

Załącznik nr 1.

WYKAZ POLEGŁYCH; Pluton Wartowniczy „Teresy Strzały” Alicji Szebeko.

1. **„BASIA BAR” NN** łączniczka Dowódcy plutonu 2 sierpnia 1944 r. rano, w drodze z ul. Mazowieckiej 4 na nową kwaterę przy ul. Szkolnej 2, w trakcie przebiegania przez Plac Dąbrowskiego zginęła trafiona pociskiem, który padł od strony ul. Marszałkowskiej. Była to pierwsza strata w naszym plutonie.
2. **„AGNIESZKA HURAGAN”** Hanna Szczepańcowa. 16 sierpnia 1944 r. o godzinie 18-ej wraz z siostrą „Zbyszką” Bożenną Gołaszewską” niosła meldunek na ul. Żelazną. Gdy szły ul. Moniuszki w kierunku barykady na ulicy Marszałkowskiej zostały obie ranne odłamkami pocisku z granatnika. „Agnieszka” zmarła w szpitalu w gmachu PKO przy ul. Świętokrzyskiej wkrótce jak ją tam przeniesiono. Została uroczyście pochowana w trumnie, w ogródku kawiarni „U Aktorek” na ul. Mazowieckiej 11. Po błogostawieństwie księdza „Cordy” pożegnały ją, pracujące w sanitariacie na Moniuszki, Jej matka „Klara” Helena Żybułtowska, Jej siostra „Staszka” Danuta Żybułtowska, nasz pluton wartowniczy oraz część chłopców z 100 kompanii. Po wojnie jej miejscem wiecznego spoczynku jest mogiła na Starych Powązkach - kwatera 257 d, rząd 5, grób 4.
3. **„IWONA WILIA”** Iwona Cegielska poległa 6 września 1944 r. pełniąc służbę w kompanii kpt. „Żmudzina”. Wraz z dwoma kolegami została wysłana na własną, usilną prośbę do rozbitego magazynu po bieliznę. Jednym z kolegów był „Fiat” Stefan Brzozowski. To właśnie on był świadkiem jej dramatycznej śmierci. Szli z ul. Kredytowej gruzami ulicy Jasnej, w znacznych odstępach od siebie, „Iwona” w środku. Nagle rozległ się huk i pył z gruzowiska przesłonił wszelką widoczność. Chłopcy zaczęli się nawoływać, „Iwony” nie było słyhać. Gdy pył opadł, „Fiat” zaczął jej szukać. Wówczas spostrzegł jej ciało z oberwaną głową, którą ściał pocisk z granatnika. Wstrząśnięci wrócili na Kredytową po nosze. Została pochowana w trumnie zrobionej przez kolegów, na cmentarzu „U Aktorek”. Po wojnie jej szczątki zostały ekshumowane i pochowane na Starych Powązkach w kwaterze 299 b. Na płycie napis: żyła 17 lat. Opracowano wg relacji naocznego świadka jej śmierci „Fiata” Stefana Brzozowskiego, żołnierza IV kompanii kpt. „Żmudzina”.
4. **„TERESA STRZAŁA”** Dowódca Plutonu Wartowniczego Alicja Szebeko. 2 października 1944 r. w czasie zawieszenia broni zginęła od kuli strzelca wyborowego pod barykadą u zbiegu ul. Kruczej, Pięknej i Mokotowskiej. Pocisk ugodził ją w głowę. Przeniesiona do powstańczego szpitala na Mokotowskiej nie odzyskawszy przytomności zmarła. Pochowana jest na Starych Powązkach w grobie rodzinnym, kwatera 159 rząd 5.

WYKAZ RANNYCH Pluton Wartowniczy „Teresy Strzały” Alicji Szebeko

1. **„ZBYSZKA KUNDEL”** Bożenna Gołaszewska

4 sierpnia 1944 r. ranna po raz pierwszy. W czasie lotniczego bombardowania budynku przy ul. Szkolnej 2 zostaje ranna w głowę w pracowni butelek zapalających, która mieściła się na I piętrze. Została odprowadzona do szpitala w gmachu PKO na Świętokrzyskiej. Tam zeszyto jej ranę na głowie i zrobiono zastrzyk przeciwwężcowy. Po bezsennej nocy odnalazła nasz pluton na nowej kwaterze w „Adrii” przy ul. Moniuszki 8.

16 sierpnia 1944 r. około godziny 18 tej jest ranna po raz drugi odłamkami z granatnika na ul. Moniuszki, gdy z siostrą „Agnieszka” szły w kierunku barykady na ul. Marszałkowskiej, niosąc meldunek na ul. Żelazną. „Zbyszka” po opatunku w szpitalu w gmachu PKO na ul. Świętokrzyskiej została następnego dnia przeniesiona do szpitala na ul. Moniuszki 11, gdzie pracowały jako sanitariuszki jej matka „Klara” Helena Żybułtowska i siostra „Staszka” Danuta Żybułtowska. Tam dopiero dr Adam Dziekoński „Rowieński” usunął jej odłamki i pozszywał rany. W nocy z 31 sierpnia na 1 września rozpoczyna się ewakuacja szpitala z ul. Moniuszki 11 za Aleje Jerozolimskie. Śródmieście północne płonie, jest zasypywane bombami burzącymi i zapalającymi. Brak wody. Na polecenie Dr „Rowieńskiego” dwóch kolegów przenosi „Zbyszkę” na noszach, do szpitalika na Hożej. Ktoś jej powiedział, że nasz pluton jest też w Śródmieściu Południowym. 4 września zaczyna więc poszukiwania i zostaje trzeci raz ranna. Przypadkiem trafia do szpitala przy ul. Wspólnej 27, gdzie pracuje jej siostra „Staszka”. Tam zostaje do kapitulacji.

2. **„MARTA” NN.**

4 sierpnia w czasie pierwszego bombardowania lotniczego Śródmieścia jako druga ofiara nalotu na budynek przy ul. Szkolnej 2 „Marta” zostaje ranna w pachwinę. Stało się to podczas wspólnej pracy z sekcją „Agnieszki” przy produkcji butelek zapalających. Po prowizorycznym opatunku zostaje na noszach przeniesiona przez „Agnieszkę” i „Oleńkę” do szpitala na Świętokrzyską w PKO. Brak wiadomości o jej dalszych losach.

3. **„ALDONA TAG”** Alicja Niewęglowska.

8 Sierpnia „Aldona Tag” pełniąc służbę łączniczki zostaje ranna w rękę i biodro przy przenoszeniu meldunku z posterunku przy ul. Królewskiej na Kredytową do por. „Żubra” Waleriana Żelaźniewicza d-cy plutonu w IV kompanii kpt. „Żmudzina”. Zranienie nastąpiło podczas ostrzału z czołgu, który stanął przy Zachęcie i niszczył budynki na ul. Królewskiej. Meldunek doręczyła. Z pierwszym opatunkiem zrobionym przez komendantkę „Teresę Strzałę” została umieszczona w szpitalu powstańczym przy ul. Jasnej 10. Po paru dniach (brak dokładnej daty) na skutek bomb zapalających szpital ulega zniszczeniu i „Aldona” wraca do „Adrii”, gdzie jest do 18 sierpnia, czyli do zniszczenia naszej kwatery niewypałem pocisku 2-tonowego kal. 600 z najcięższego moździerza. W tym czasie stopniowo jest włączana w zadania plutonu.

4. „**EWA KASZTEL**” Zofia Kuczyńska.

Ranna 18 sierpnia w „Adrii” w czasie zniszczenia naszej kwatery przez dwutonowy niewypał z największego moździerza. Miała pęknięty obojczyk, ale pozostała w szeregach plutonu po odpowiednim opatunku w szpitalu.

5. „**GIZELA STOCHÓD 204**” Helena Żurawska z d. Długosińska

Pod koniec sierpnia ranna i zasypana gruzami walącej się ściany w budynku przylegającym do prawej oficyny Arbeitsamtu na Kredytowej. Została tam wysłana po butelki zapalające. Nieprzytomna, wyciągnięta z gruzów przez kolegów, znalazła się w piwnicy domu przy ul. Kredytowej 9, gdzie był punkt sanitarny. Po zbadaniu przez doktora Mirona została przeniesiona do szpitala w PKO na Świętokrzyskiej. Założono jej tam szwy na głowie i po trzech dniach wróciła do Oddziału.

6. „**DANKA MINA**” Danuta Wesółowska.

Ranna 13 września 44 r. na ul. Jasnej w następujących okolicznościach: w gruzach zbombardowanych budynków między ulicami Jasną, Świętokrzyską i Mazowiecką było stanowisko czujki IV kompanii kpt. „Żmudzin” Bolesława Kontryma. 13 września kpt. „Żmudzin” wysłał łączniczkę „Dankę” z rozkazem wycofania tej zagrożonej czujki. Na ul. Jasnej Danką otrzymała postrzał w nogę. Mimo poważnego zranienia rozkaz doręczyła i wróciła na Kredytową, gdzie w punkcie sanitarnym udzielono jej pierwszej pomocy. Ponieważ w nocy wystąpiła wysoka gorączka i stan rannej pogarszał się, kpt. „Żmudzin” polecił przeniesienie jej za Aleje Jerozolimskie, gdzie została umieszczona w szpitalu polowym na ul. Pięknej 43. Ten transport wykopem przez Aleje „Danka” do dziś wspomina jako swoje najtrudniejsze przeżycie powstaniowe. Rana kosztowała ją wyeliminowanie z walk do końca Powstania. Po zbombardowaniu części szpitala na ul. Pięknej 43 opiekę nad ranną sprawował jej wuj lekarz dr Franciszek Sienicki. Warszawę opuściła z ludnością cywilną 3 października 1944 r.

7. „**INKA**” Halina Orska z d. Lepieszkiwicz.

8 września 1944 r. to jest pierwszego dnia po przejściu za Aleje Jerozolimskie, „Inka” bierze udział w ratowaniu zasypanych mieszkańców zburzonego nalotem lotniczym domu na ul. Wspólnej. Przy nawrocie samolotu, który ostrzelał ratujących, zostaje ranna w udo i przeniesiona do powstańczego szpitala na ul. Wspólną 57. Po kapitulacji, w złym stanie zdrowia znalazła się w Ursusie, gdzie udzielił jej pomocy miejscowy szpital RGO w dniach od 9 do 17 października 44 r, wydając zaświadczenie, że wymaga dalszego leczenia.

8. „**EMILIA SKAŁA**” Irena Makowska z d. Wiśniewska

Dnia 21 września „Emilia” otrzymała rozkaz kpt. „Żmudzina” sprawdzenia stanu zdrowia rannego ppor. „Andrzeja Wysokiego” - Tadeusza Koleckiego w szpitalu na Chmielnej 28.

Na ul. Jasnej nie dochodząc do Świętokrzyskiej została podmuchem pocisku zrzucona do dużego leja, koło którego przechodziła. Uległa urazowi kręgosłupa i nie mogła sama wydostać się. Przypadkowi żołnierze przetransportowali ją do szpitalika na Jasnej róg Dąbrowskiego, gdzie

udzieliła jej fachowej pomocy „Lunia”. Następnego dnia wróciła na Kredytową.

9. **„BEATA” NN.**

Również we wrześniu została ranna na ul. Kruczej. Brak dokładnej daty oraz okoliczności zranienia.

W czasie pięciu wypraw po zboże, w drugiej połowie września, do magazynów Haberbuscha w Śródmieściu Północnym zostały ranne odłamkami pocisków granatnika, na ul. Siennej:

10. **„MAGDALENA” NN**

11. **„LEONIA AMAZONKA”** Anna Kielman

12. **„ANTONINA TARCZA”** Janina Magnuska

Brak dokładnych dat zranienia tych 3 koleżanek.

ODZNACZENIA

W czasie Powstania Warszawskiego KOMENDANT WARSZAWSKIEGO OKRĘGU ARMII KRAJOWEJ „MONTER” nadał następującym ochotniczkom naszego plutonu odznaczenia:

I. Dowództwo plutonu;

Rozkaz nr 34 z dnia 28.09.1944 r.

Za okazaną wyjątkową pracę i poświęcenie w okresie konspiracji i w czasie walk powstańczych:

- SREBRNY KRZYŻ ZASŁUGI Z MIECZAMI otrzymała:
„Teresa Strzała” Alicja Szebeko ur. w 1899 r. obwód I WSOP /str. 9 rozkazu/.
- BRĄZOWY KRZYŻ ZASŁUGI Z MIECZAMI otrzymała:
ochotniczka „Filipina” Maria Tomaszewska
Obwód I WSK , /str. 11 rozkazu/.

II. Ochotniczek plutonu;

Rozkaz nr 28 z dnia 15.09.1944 r.

Za okazaną waleczność w czasie walk powstańczych
KRZYŻ WALECZNYCH po raz pierwszy otrzymują:

- och. „Danka” Danuta Wesołowska zgr. Bartkiewicza /str. 5 rozkazu/,
- och. śp. „Iwona” Iwona Cegielska, zgr. Bartkiewicza /str. 6 rozkazu/,
- och. „Beata Brązowa” NN z zgr. Bartkiewicza /str.6 rozkazu/

Rozkaz nr 29 z dnia 15.09.1944 r.

- Za okazaną wyjątkową pracę i poświęcenie w okresie konspiracji i w czasie walk powstańczych,

BRĄZOWY KRZYŻ ZASŁUGI Z MIECZAMI otrzymuje:

- och. „Emilia” Irena Makowska z d. Wiśniewska Zgrupowanie „Bartkiewicza” /str. 3 rozkazu/.

Rozkaz nr 38 (nr rozkazu wpisany na wniosku kpt. „Newela” ręką komendanta Warszawskiego Okręgu AK „Montera”) Wojskowy Instytut Historyczny nie posiada 1-ej strony rozkazu stąd brak daty.

Za okazaną wyjątkową pracę i poświęcenie w okresie konspiracji i w czasie walk powstańczych:

BRĄZOWY KRZYŻ ZASŁUGI Z MIECZAMI otrzymują:

- och. śp. „Agnieszka Huragan” Hanna Szczepańcowa ur. 1919 r.
kwatermistrzostwo Obw. I,

/str. 12 rozkazu/, w rozkazie błędna data ur. 1923 r.

- och. „Leonida Amazonka” Anna Kielman ur. 1915 r., Kwatermistrzostwo Obw. I, /str.12 rozkazu/

- och. „Antonina Tarcza” Janina Magnuska ur. 1908 r., WSOP - WSK, /str. 12 rozkazu/.

- och. „Jaga” Jadwiga Urbaniak z d. Zawadzka ur. 1914 - Kwatermistrzostwo Obwód I (str. 12 rozkazu.)

Wykaz odznaczonych jest opracowany na podstawie rozkazów wydanych w czasie Powstania Warszawskiego między 1 sierpnia i 2 października 1944 r. przez gen. brygady „Montera” - Antoniego Chruściela - Komendanta Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej. Dokumenty te znajdują się w Wojskowym Instytucie Historycznym w Pracowniach Dokumentacji Naukowej - Warszawa-Rembertów.

WYKAZ ODKOMENDEROWANYCH NA UL. KREDYTOWĄ DO KPT.
„ŻMUDZINA”

1. Emilia Skąła	od 2.08. do końca Powstania
2. Antonina Tarcza	od 5.08. do 21.08.
3. Chinka Turla	od 5.08. do 21.08.
4. Danka Mina	od 5.08. do 13.09. /ranna/
5. Ewa Żagiel	od 5.08. do końca Powstania
6. Gizela Stochód 204	od 5.08. do końca Powstania
7. Iwona Wilia	od 5.08. do 06.09. /poległa/
8. Klara	od 5.08. do końca Powstania
9. Leonia Amazonka	od 5.08. do 21.08.
10. Wacława Skawina	od 5.08. do 21.08.
11. Zosia Tank	od 5.08. do 21.08.
12. Aldona Tag	od 7.08. do 08.08. /ranna/
13. Franka Orinoko	od 7.08. do 21.08.
14. Monika Mereczanka	od 7.08. do 21.08.
15. Ewa Kasztel	od 23.08. do końca Powstania
16. Kali Arkturus	od 23.08. do końca Powstania
17. Monika Szara	od 23.08. do końca Powstania
18. Renia Krężownik	od 23.08. do końca Powstania
19. Zaza Niedźwiedź	od 23.08. do końca Powstania
20. Beata Brązowa	od 23.08. do końca Powstania
21. Zofia Skunks	od 06.09. do końca Powstania
22. Helena Luk	od 10.09. do końca Powstania
23. Joanna Piorun	od 14.09. do końca Powstania

ZGRUPOWANIE
" PLUTON WARTOWNICZY " - DOWÓDCA " TER
STAN NA DZIEŃ 1 S

d. p.	Pseudonim	Imię Nazwisko	Stopień wojskowy na koniec powstania	Imiona rodziców	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Data śmierci	Przyd. organ w oza okupa
DOWÓDZTWO								
1.	Teresa Strzala	Alicja Szebeko z d. Tyszkiewicz		Feliks Antonina z d. Bącka	2.01. 1899	Polaga	poległa 2.10. 1944 pod bary- kadą na Piusa XI	stycze- niowy 1942 AK WSK
2.	Helena Luk	Helena Kaniowska		Stanisław Tekla	4.02. 1899	Skiernewice	10.03 1974	AK WSK
3.	Wanda Luch	Wanda Chlapowska z d. Piestrzyńska			18.05. 1903			
4.	Basia Bar						poległa 2.08 1944 na pl. Dąbrow- skiego	
5.	Filipina	Maria Tomaszewska						
STAN PLUTONU								
6.	Agnieszka Hiragami	Hanna Szczepaniowa z d. Wolska	st. strzelec z cenż.	Józef Helena	20.04. 1919	Warszawa	poległa 16.08. 1944 na ul. Moniuszki	AK WS począ- tek 1944

UPOWANIE MJR. BARTKIEWICZA
 WÓDGA "TERESA STRZAŁA" ALICJA SZEBEKO Z TYSZKIEWICZ
 A DZIEŃ 1 SIERPNIA 1944 ROKU

Imię i nazwisko	Data śmierci	Przydział organiz. w czasie okupacji	Przydział do kompanii data	Funkcja wojskowa w czasie powstania	Obóz jeniecki	Odznaczenia
a	poległa 2.10. 1944 pod bary kadą na Piusa XI	styczeń 1942 AK WSK	100 kompania sztabowa 2.08.44	D-ca plutonu wartowniczego Obudd I WSOP		Srebr. Krzyż Zasługi z Miecz. Rozkaz 34 z dn. 28.09.44r. NKP 23-84-99K z 11.04.1984r
vice	10.03 1974	AK WSK	100 kompania sztabowa 2.08.44	Z-ca dowódcy plutonu wartowniczego		K.AK. 9757 z dn 28.08.1971
	poległa 2.08 1944 na pl. Dąbrow- skiego		~ ~ ~	adiutant d-cy plutonu		
wa	poległa 16.08. 1944 na ul Moniuszki	AK WSK początek 1942	100 komp. sztabowa 2.08.44	sekcyjna		Braz. Krzyż Zasługi z Miecz. Rozkaz 38 NKP 23-84-95K dn 11.04.84

ARTKIEWICZA
 TRZĄKA" ALICJA SZEBEKO Z TYSZKIEWICZÓW
 1944 ROKU

lat ni z	Funkcja wojskowa w czasie powstania	Oboz jeniecki	Odznaczenia	Dalszy przydział	Wzrost
pani owa 44	D-ca plutonu wartowniczego Obwód I WSOP		Sreb. Krzyż Zasługi z Miecz. Rozkaz 34 z dn. 28.09.44r. WKP 23-84-99K z 11.04.1984r	bez zmian	wnioski na K.Ak. i M.W. złożony
pani wa 44	Z-ca dowódcy plutonu wartowniczego		K.Ak. 9757 z dn 28.08.1971	kpt., Żmudzin Kredytowa od 10.09.44 do końca powstania	
-	adiutant d-cy plutonu			bez zmian	
np. wa 14	sekcyjna		Braz. Krzyż Zasługi z Miecz. Rozkaz 38 WKP 23-84-95K dn 11.04.84	bez zmian	K.Ak. WKP Med. Wojsk. złożone wnioski

d.p.	Pseudonim	Imię Nazwisko	Stopień wojsk. na konia powstania	Imiona rodziców	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Ł sm
7.	Aldona Tag	Alcja Helena Niewęglowska	st. sierżant z cenz.	Henryk Stefania	4.11 1918	Żwirgrodka na Ukrainie	
8.	Alina Limba	Graszyna Grodzicka z d Borowska			1917		
9.	Anita						
10.	Anna Sosna	Zofia Cydzikowa z d Niemitta	kapral	Teodor Helena	7.10 1918	Warszawa	
11.	Antonina Tarasa	Janina Magnuska	st. strzelec z cenz.	Władysław Stanisława	22.06 1908		21. 195
12.	Beata Brazzowa						
13.	Danka Mina	Danuta Wesołowska z d Kaczyńska	st. strzelec z cenz.	Jan Jadwiga	11.06. 1923	Łomża	
14.	Dorota						
15.	Dziunia	Jadwiga Majewska					196
16.	Emilia Skata	Irena Makowska z d. Wibniowska	st. sierżant z cenz.	Jożef Maria	25.04 1923	Jożefów	

Miejsce służby	Data służby	Przebieg służby w czasie okupacji	Przebieg służby do kompanii data	Funkcja wojskowa w czasie powstania	Oboz jeniecki	Odznaczenia
gródka Krynica		AK WSK 1.10.1943	100 sztabowa 2.08.44	Tarcznicza	—	K.AK 39519 z dn. 1.09.1987r. W.K.P. 24-84-47K z dn. 11.04.84r M.W. 43470 z dn. 15.08.48
		AK WSK	— " —	sekcyjna	—	
zawa		AK WSK 06.1943	— " —	drużynowa	—	K.AK 30903 z dn. 4.07.84 W.K.P. 24-84-14K z dn. 11.04.84 M.W. 33607 z dn. 15.08.48 po raz 1 i 2
	21.11 1945	AK WSK	— " —	I-ca drużyno- wej	Oberlangen	Brąz. Krzyż. Zasługi z Miec. Rozkaz 38 patrosz 2.
za		AK WSK 05.1944	— " —	sanitariuszka Łęcznicka	—	K.W. Rozkaz 28 z dnia 15.09.1944
		ZWZ AK akcja WSK	— " —	Tarcznicza	—	K.W. 34471 Dz. Ustaw Nr 5 MON dn. 30.12.1949 K.AK 10375 brak daty na legitym M.W. 38500 z dn. 15.08.48 po raz 1, 2 i 3 W.K.P. 19-86-50K dn. 10.09.84
efow	1960	AK WSK 01.1941	— " —	I-ca drużynowej	—	K.AK 9400 z dn. 25.05.74 31757 z dn. 20.11.84 Brąz. Krzyż. Zasługi z Miec. Rozkaz 29 z dn. 15.09.1944 W.K.P. 8-92-33K 15.07.92 M.W. 34332 z dn. 15.08.48 K.P. D-64093 dn. 27.08.51 Medal za W-wę 1939-1945 Nr I-63431 z dn. 30.07.1961

Wzrost	Funkcja wojskowa, w czasie powstania	Oboz jeniecki	Odmarczenia	Dalszy przebieg	Uwagi
1,70	Łączniaczka		K.AK 39513 z dn. 1.09.1937r. W.K.P. 24-84-47K z 11.04.84r. M.W. 43470 z dn. 15.08.48	kpt. Zmudzini od 7.08.44 do 8.08.44	8.08.44 rana na Krolewskiej szpital i powrót do 100 komp.
	sekcyjna			bez zmian	
				bez zmian	
	drużynowa		K.AK 30903 z dn. 4.07.84 W.K.P. 24-84-14K z dn. 11.04.84 M.W. 33607 z dn. 15.08.48 po raz 1 i 2	bez zmian	
	I-ca drużynowej	Oberlangen	Brąz. Krzyż Zasługi z Miecz. Rozkaz 38 po raz 2.	kpt. Zmudzini od 5.08.44 do 21.08.44	rana na ul., Siemiej, wrzesień
	sanitariuszka Łączniaczka		K.W. Rozkaz 28 z dnia 15.09.1944	kpt. Zmudzini od 23.08.44 do końca powstania	rana przed 15.09 na Kredy- towej
	Łączniaczka		K.W. 34471 Dz. Ustaw Nr 5 MON dn. 30.12.1949 K.AK 10375 braku daty na legitym. M.W. 38500 z dn. 15.08.48 po raz 1, 2 i 3 W.K.P. 19-86-50K dn. 10.09.86	kpt. Zmudzini od 5.08.44 do 13.09.44 do dnia zranienia	rana 13.09.44 na Jasnej
				bez zmian	
				bez zmian	
	I-ca drużynowej		K.AK 9400 z dn. 25.05.71 31757 z dn. 20.11.84 Brąz. Krzyż Zasługi z Miecz. Rozkaz 29 z dn. 15.09.1944 W.K.P. 8-92-33K. 15.07.92 M.W. 34332 z dn. 15.08.48 K.P. D-64093 dn. 27.08.59 Medal za W-wę 1939-1945 Nr I-63434 z dn. 30.07.1964	kpt. Zmudzini od 2.08.44 do końca powstania	jako drużynowa

Lp.	Pseudonim	Imię Nazwisko	Stopień wojskowy na konie powstania	Imiona rodziców	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Data śmierci
17.	Ewa Kasztel	Zofia Kuczyńska z d. Włostowska	szeregowa	Ignacy Maria z d. Koczałska	14.05 1925	Warszawa	
18.	Ewa Stiuk						
19.	Ewa Łagiel	Zofia Hemplowa z d. Kamińska	st. strzelec	Wacław Maria	1925	Kalisz	
20.	Franka Orinoko	Pelagia Allina z d. Lasocka	st. strzelec	Stanisław Pelagia	5.11. 1915	Warszawa	
21.	Gizela Stochód 204	Helena Żurawska z d. Długosińska	st. strzelec	Ksawery Marianna	6.02 1927	Warszawa	
22.	Grażyna						
23.	Inka	Halina Orska z d. Dębszkiewicz	st. sierżant z cenz.	Bolesław Malwina	14.11 1911	Orzew na Wolyniu	
24.	Irena	Halina Rojowska z d. Blank	st. strzelec z cenz.	Władysław Lili	2.10 1920	Włocławek	
25.	Iwona Wilja	Iwona Cegielska	st. strzelec z cenz.		1927		

poległ
6.09.
1944.
na ul.
Jasnej

Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Data śmierci	Przydział organiz. w czasie okupacji	Przydział do kompanii data	Funkcja wojskowa w czasie powstania	Oboz jeniecki	Odznaczenia
05 5	Warszawa		1939-41 ZWZ dwów od 1942 szere szeregi Warszawa AK WSK	100 sztabowa 2.08.44	Tajownicza sanitariuszka		K. AK. 2598 z dn M.W. 22997 z dn po raz 1, 2 i 3 W.K.P. 46-83-24K z dn Medal za W-wę 31 z dn
5	Kalisz		AK WSK	~ " ~			
.	Warszawa		AK WSK 10.1943	~ " ~	szeregowa		K. AK. 46062 z dn W.K.P. 24-84-37K z dn M.W. 46531 z dn
2 7	Warszawa		AK WSK 10.1944	~ " ~	Tajownicza sanitariuszka		K. AK. 34209 z dn W.K.P. 90-82-92K z dn M.W. 24195 z dn K.P. 153-82-73 z dn
4 1	Orszew na Wotynie		AK WSK	~ " ~	sekcyjna		K. AK. 15134 z dn W.K.P. 10-86-64K z dn M.W. 47559 z dn
0 0	Włocławek		AK WSK 06.1943	~ " ~	sekcyjna		K. AK. 37992 z dn W.K.P. 24-84-56K z dn M.W. 38058 z dn
7		poległa 6.09. 1944 na ul. Jasnej	AK WSK	~ " ~	Tajownicza		K.W. Rozkaz 28

at nii	Funkcja wojskowa w czasie powstania	Oboz jeniecki	Odmnaczenia	Dalszy przebieg	Uwagi
bowa 44	Tajniczka sanitariuszka		K.AK. 2598 z dn 12.01.1968 M.W. 22997 z dn 15.08.48 po raz 1, 2 i 3 W.K.P. 46-83-24K z dn 29.06.1983 Medal za W-wę 3159-84-23 z dn. 19.09.1984	kpt Zmudzim od 23.08.44 do końca powstania bez zmian kpt Zmudzim od 5.08.44 do końca powstania	
	szeregowa		K.AK. 46062 z dn. 21.03.90 W.K.P. 24-84-37K dn 11.04.84 M.W. 46531 z dn 15.08.48	kpt. Zmudzim od 7.08.44 do 21.08.44	
	Tajniczka sanitariuszka		K.AK. 34209 z dn. 23.07.85 W.K.P. 90-82-92K z 24.11.82 M.W. 24195 z dn 15.08.48 K.P. 153-82-73 z dn. 24.02.82	kpt. Zmudzim od 5.08.44 do końca powstania bez zmian	
	sekcyjna		K.AK. 15134 z dn 22.07.75 W.K.P. 10-86-64K z 23.04.86 M.W. 47559 z dn. 15.08.48	bez zmian	8.09.44 rana na wspólnej
	sekcyjna		K.AK. 37992 z dn 27.01.87 W.K.P. 24-84-56K dn 11.04.84 M.W. 38058 z dn 15.08.48	bez zmian	
	Tajniczka		K.W. Rozkaz 28 z dnia 15.09.44	kpt Zmudzim od 5.08.44 do 6.09.44	

Lp.	Pseudonim	Imię Nazwisko	Stopień wojskowy na koniec powstania	Imiona rodziców	Data urodze- nia	Miejsce urodzenia	D im
-----	-----------	------------------	---	--------------------	------------------------	----------------------	---------

26.	Jwonka	Chmielińska			1927		
27.	Iza						
28.	Jadwiga						
29.	Jaga Hamburka 107	Jadwiga Urbanik z d. Zawadzka st I voto str. winiska	st strzelec z cenż.	Michał Helena	7.01. 1914	Charków	
30.	Joanna						
31.	Joanna Siorun	Zofia Ozdowska z d. Gloch		Feliks Joanna	11.01 1920	Warszawa	
32.	Kali Arkturus	Wanda Paramowska z d. Różańska	st strzelec z cenż.	Kazimierz Janina	2.02 1922	Warszawa	
33.	Karolina						
34.	Kasia						
35.	Klara	Ewa Kaminska					19 zgi w F w u dk ma do

Miejsce urodzenia	Data śmierci	Przydział organiz w czasie okupacji	Przydział do kompanii data	Funkcja wojskowa w czasie powstania	Obóz jeniecki	Odnaczenia
		AK WSK	100 sztabowa 2.08.44	szeregowa		
		AK WSK	~ II ~			
		AK WSK	~ II ~			
Warszawa		AK WSK 1342	~ II ~	sekcyjna	nr jeniec 141552 stalagi: Falingbosten, Bergen Belsen, Hannover, Niederlangen, Oberlangen	K.AK 39523 z dn 1.09.44 W.K.P. 6-87-94K dn 11.03.45 M.W. 43480 z dn 15.08.45
		AK WSK	~ II ~			
Warszawa		AK WSK wiosna 1941	~ II ~	druszyńska		K.AK 3950 z dn 1.09.44 W.K.P. 159330K dn 10.11.44 M.W. 43477 z dn 15.08.45
Warszawa		Szare Szereg AK WSK 01.1940	~ II ~	Tacznicka sekcyjna		K.AK 9755 z dn 28.08.44 W.K.P. 24-84571K dn 11.03.45 M.W. 46563 z dn 15.08.45
		AK WSK	~ II ~			
		AK WSK	~ II ~			
	1945r zginęła w RFN w wypadku samochodowym	AK WSK	~ II ~	druszyńska	Oberlangen	

Data	Funkcja wojskowa w czasie powstania	Obóz jeniecki	Odznaczenia	Dalszy przebieg	Uwagi
1944	szeregowa				
	sekcyjna	nr jeniec 141552 stalagi: Falingbosten Bergen Belsen Harhower Niderlangen Oberlangen	K.AK 39523 z dn 1.09.1987 W.K.P. 6-87-94K dn 11.03.1987 M.W. 43480 z dn 15.08.48	bez zmian	st. sierżant PSZ legity macja b. jeniec woj N° 8756
	drzwiowa	—	K.AK 3950 z dn. 1.09.1987 W.K.P. 159330K dn 10.11.1993 M.W. 43477 z dn 15.08.1948	kpt Żmudzin od 14.09.44 do końca powstania	
	Techniczna sekcyjna	—	K.AK 9755 z dn. 28.08.1971 W.K.P. 24-8457K dn 11.04.1984 M.W. 46563 z dn 15.08.1948	kpt Żmudzin od 23.08.44 do końca powstania	
	drzwiowa	Oberban- gen		kpt Żmudzin od 5.08.44 do końca powstania	u kpt Żmudzina szerego wa

k.p.	Pseudonim	Imię Nazwisko	Stopień wojskowy na konie Powstania	Imiona rodziców	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Inne
36.	Leonia Amazonka	Anna Kielman	st strzelec		15.03 1915		
37.	Magdalena						
38.	Maria						
39.	Marta						
40.	Misia						
41.	Monika Mereczanka	Kazimiera Kotodko z d. Dasocka	st strzelec z cenz.	Stanisław Pelagia	4.12 1918	Warszawa	1
42.	Monika Szara	Barbara Langner z d. dutyńska	ochot- niczka	Czesław Janina z d. Rudzka	20.12 1926	dublin	
43.	Nika						
44.	Oleńka						
45.	Pietrek	Halina Susicka		Józef Stefania	24.11 1909	Pruszków	1 1
46.	Regina Renia Kraźownik	Teresa Dębska z d. Borkowska	st strzelec z cenz.	Stefan Helena	21.07 1925	Hajnówka	15
47.	Rena Fala						

Data rodzenia	Miejsce urodzenia	Data śmierci	Przydział organizacji w czasie okupacji	Przydział do kompanii data	Funkcja wojskowa w czasie Powstania	Oboz- jeniecki	Odnalaz- ki
15.03 1915			AK WSK	100 sztabowa 2.08.1944	zastępca drużynowej	Oberlanger	Brąz. Krzyż Rozkaz 38
			AK WSK	~"~	szeregowa		
			AK WSK	~"~			
			AK WSK	~"~			
			AK WSK	~"~			
4.12 1918	Warszawa	5.11 1934	AK WSK 10.1943	~"~	Łączniczka		K.AK.9763 z d W.K.P.24-84-28 Medal Żw. i W 1250-84-19 Medal za W-
20.12 1926	Dublin		AK WSK 05.1944	~"~	sanitariuszka Łączniczka		
			AK WSK	~"~			
			AK WSK	~"~			
24.11 1909	Pruszków	14.08 1989	AK WSK	~"~	szeregowa		
21.07 1925	Hajnówka	9.08 1990	AK WSK 3.10 1941	~"~	Łączniczka		K.AK.9761 z d W.K.P.24-84-1 M.W.46551 z
			AK WSK	~"~			

Data	Funkcja wojskowa w czasie Powstania	Obóz jeniecki	Odznaczenia	Dalszy przydział	Uwagi
styczeń 1944	zastępca drużynowej szeregową	Oberlanger	Braz. Krzyż Zasługi z Mieczem Rozkaz 38 patrz zat 2	kpt Żmudzin od 5.08.44 do 21.08.44	rana na Siemnej 09.44
					rana na Szkolnej 4.08.44
	Łączniczka		K.AK.9763 z dn. 28.08.1971 W.K.P.24-84-28K dn.11.04.84 Medal Zw. i Walekości 7 1250-84-19 z dn. 16.05.84 Medal za W-wę 63389 z 7 dn. 30.07.64	kpt Żmudzin od 7.08.44 do 21.08.44	
	sanitariuszka Łączniczka			kpt Żmudzin od 23.08.44 do końca Powstania	
	szeregową			bez zmian	
	Łączniczka		K.AK.9761 z dn 28.08.1971 W.K.P.24-84-17K M.W.46551 z dn.15.08.1948	kpt Żmudzin od 23.08.44 do końca Powstania	

d. p.	Pseudonim	Imię Nazwisko	Stopień wojskowy na koniec Powstania	Imiona rodziców	Data urodze- nia	Miejsce urodzenia
48.	Renata	Renata Berkowicz				
49.	Stawa	Sabina Gotzman z d. Rudolf	st. strzelec z cenz.	Antoni Władysław	22.07. 1912	Zutyn' k. Różnego
50.	Soja					
51.	Wacława Skawina	Ludwika Barburska	st. strzelec	Piotr Eugenia	25.08. 1919	Warszawa
52.	Wanda Turka Chinka	Hanna Uniejewska z d. Mogilska	sterego- wa z cenz.	Czesław Lucyna	25.01. 1921	Grodzisk Mazowiecki
53.	Weronika					
54.	Zaza Niedźwiedzi	Bronisława Pacuska z d. Piekarska	st. sterego- wa z cenz.	Stanisław Marlanna	13.04. 1908	Świdno k. Grojca
55.	Zbyska Zbigniewa Kuhdel	Bożenna Golaszewska z d. Zybuttowska	st. strzelec z cenz.	Jan Helena	29.12. 1924	Warszawa
56.	Zofia Skunks	Zofia Deptuła				
57.	Zofka					

Miejsce urodzenia	Data śmierci	Przydział organiz. w czasie okupacji	Przydział do kompanii data	Funkcja wojskowa w czasie Powstania	obóz jeniecki	Odmnaczenia
Żutyn k. Rbionego		AK, WSK	100 sztabowa 2.08.1944			
		AK, WSK 03.1943	~"~	szeregowa		K.AK.20-95-219 z dn. 4
		AK, WSK	~"~	sekcyjna		
Warszawa	30.05 1991	AK, WSK 10.1943	~"~	szeregowa		K.AK.46059 z dn. 27.0 W.K.P. 24-84-4K z dn. 1 M.W. 46533 z dn. 15.0 Medal za W-wę I.6 z dn. 3
Grodzisk Mazowiecki	21.09 1938	AK, WSK 1943	~"~	taoczniczka		M.W. 43479 z dn. 15 W.K.P. 24-84-76 dn. 11
		AK, WSK	~"~			
Świdno k. Grojca		AK, WSK 07.1941	~"~	sekcyjna		K.AK. 9762 z dn. 20.0 W.K.P. 24-84-51K dn. 1
Warszawa		AK, WSK początek 1942	~"~	szeregowa		K.AK. 20-95-215 dn. W.K.P. 24-83-33K dn. K.P. 50-71-81 z dn. 2 Medal za W-wę 25- z dn. 2
		AK, WSK	~"~			
		AK, WSK	~"~			

Data służby	Funkcja wojskowa w czasie Powstania	Obóz jeniecki	Odznaczenia	Dalszy przebieg	Uwagi
okres 1944	szeregowa		K.AK. 20-95-219 z dn 4.04.1995	bez zmian	
	sekcyjna				
	szeregowa		K.AK. 46059 z dn. 27.03.1990 W.K.P. 24-84-4K z dn. 11.04.84 M.W. 46533 z dn. 15.08.1948 Medal za W-wę I. 63083 z dn. 30.07.64	bez zmian	
	Łączniczka		M.W. 43479 z dn 15.08.1948 W.K.P. 24-84-76 dn. 11.04.1984	kpt „Zmudziński” od 5.08.44 do 21.08.44	
	sekcyjna		K.AK. 9762 z dn 20.08.1971 W.K.P. 24-84-51K dn. 11.04.84	kpt „Zmudziński” od 23.08.44 do końca Powstania	
	szeregowa		K.AK. 20-95-215 dn 4.04.95 W.K.P. 24-83-33K dn 6.04.83 K.P. 50-71-81 z dn 21.05.1971 Medal za W-wę 25-94-9 z dn. 2.03.94	bez zmian	rana 4.08.44 na szkolnej 16.08.44 na Moniuszki 4.09.44 na Hożej.
				kpt „Zmudziński” od 6.09.44 do końca Powstania bez zmian	

Lp.	Pseudonim	Imię Nazwisko	stopień wojskowy na koniec powstania	Imiona rodziców	Data urodzenia	Miejsce urodzenia
-----	-----------	------------------	---	--------------------	-------------------	----------------------

58. Zosia

59. Zosia
Basia

Barbara
Świącicka

60. Zosia
Tank

Zofia
Szczęsna
z d.
Wyszyniska

st.
strzelec
z cenż.

Adam
Cecylia

28.09
1908

Stawiszczce

61. Zosia
Wilejka

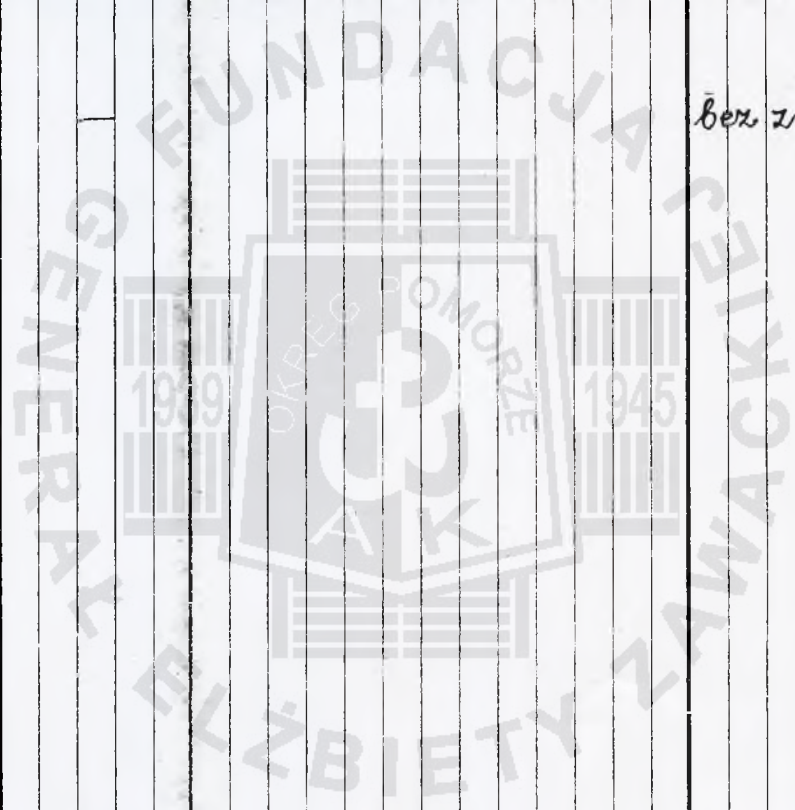
Zofia
Pawlakówna

st
strzelec

62. Zula

Miejsce urodzenia	Data śmierci	Przydział w czasie okupacji	Przydział do kompanii	Funkcja wojskowa w czasie Powstania	Obóz jeniecki	Odmnaczenie
Stawiszczce		AK WSK	100 sztabowa 2.08.1944			
		AK WSK	~ 11 ~	sanitariuszka		
		AK WSK 1.08.44	~ 11 ~	szeregowa		K.AK.39521 z dn 1.09 W.K.P.24-84-71K dn.11 M.W.43476 z dn.15.10
		AK WSK	~ 11 ~	szeregowa		
		AK WSK	~ 11 ~	sekcyjna		

Data	Funkcja wojskowa w czasie Powstania	Odcz. jeniecki	Odmnaczenia	Dalszy przydział	Uwagi
st. tabowa 8.1944					
"~	sanitariuszka			budynki na Krolewskiej	brak danych o dowodcy
"~	szeregowa		K.AK.39521 z dn 1.09.1987 W.K.P. 24-84-71K dn.11.04.1984 M.W. 43476 z dn. 15.08.1948	kpt. zmudziński od 5.08.44 do 21.08.44	
"~	szeregowa			bez zmian	
"~	sekcyjna				

Towarzystwo Miłośników Historii
KOMISJA HISTORII KOBIET
W WALCE O NIEPODLEGŁOŚĆ
Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 WARSZAWA
tel. 831-63-14 L.dz. 21/99

Warszawa, dnia 6.9.99r.

W. Pani
Irena Makowska
ul. Kopernika 28 m.67
00-336 Warszawa

Szanowna Pani,

Komisja serdecznie dziękuje za tak szybkie zwrócenie fotografii I. Cegielskiej i w stanie tak bardzo zadbanym.

Jednocześnie ogromnie dziękujemy za wspaniale przygotowaną i źródłową książkę. Obu Autorkom /prosimy przekazać Pani Cydzikowej/ gratulujemy z całego serca.

Książkę włączyliśmy do naszej biblioteki pod. sygn. 1030. Będziemy z niej korzystać w naszych pracach dokumentacyjnych.

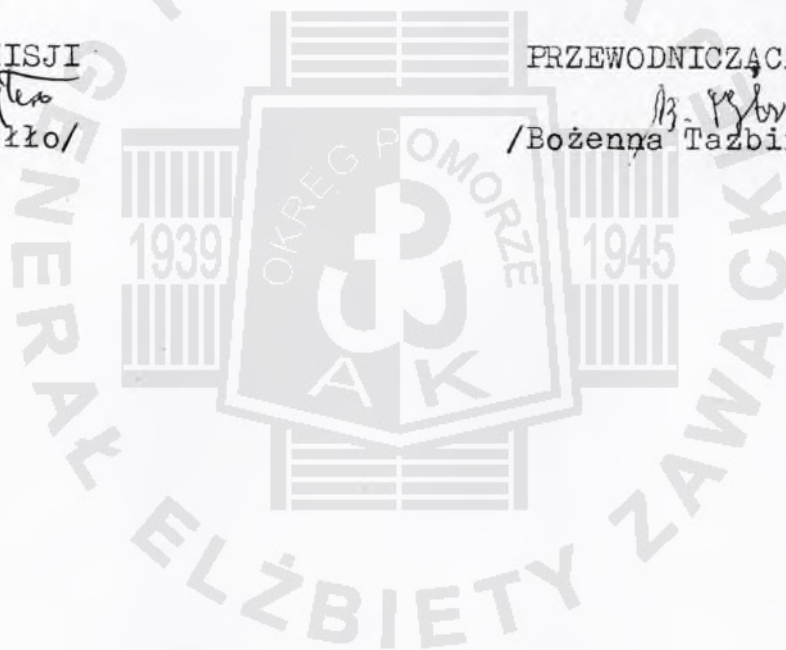
Pozostajemy z szacunkiem i podziwem nad rzetelnością dokumentacji.

SEKRETARZ KOMISJI

Wanda Wirszyło
/Wanda Wirszyło/

PRZEWODNICZĄCA KOMISJI

Bożenna Tazbir-Tomaszewska
/Bożenna Tazbir-Tomaszewska/

IV 11 KORESPONDENCA 2 FAPAK

- 10 listów w ramach wymiany korespondencji pomiędzy Zofią Cydzik (5 listów - rękopisów) a Fundacją (5 listów) w okresie od 9. 04. 1998 do 28. 01. 2002 r.
listy z Fundacji - kserokopie.

FUNDACJA
 Archiwum Pomorskie Armii Krajowej
 ul. Wielkie Garbary 2, 87-100 Toruń
 fax ☎ (0-56) 65-22-186
 Konto: WBK II Oddział w Toruniu
 109015064675 | 28-01-0

L. Dr. 220 WSK
 2002

MEMORIAL GENERAL
 MARII WITTEK

POW
 PWK

Sz. P.
 Zofia
 Cydzik
 ul. Wilemowska 10/43
 00-422 Warszawa

28 I 2002

Szanowna Pani,

dziękuję za przesłane

świadczenie o udziale w

Wykazem i wyceną

przepracowań Fundacji.

W roku 2002 zycze polny
 sluzos i adnotacje

ponownie prosze o prze-
 sonowie sluzos i adnotacje

z przebiegu sluzby wojennej.

z wyrezami szacunku

Donata Kromp
 Dokumentalistka Archiwum WSK

odp. me
 L. Dr. 5728 WSK
 01

Schiavo, Paolo (Formerly listed as Archangelo Di Cola Da Camerino) (ca.1430) ★ Italian School • Ecole italienne • Escuela italiana • Italienische Schule ★ Adoration of the Magi • L'Adoration des Mages • Adoración de los Reyes Magos • Anbetung der Königen ★ Courtesy of The John G. Johnson Collection, Philadelphia Museum of Art, U.S.A. ★ 6257-Z ★

For the well-being of the world's children ★ Pour le bien-être des enfants du monde ★ Por el bienestar de los niños del mundo ★ На благо всех детей мира ★ 造福世界儿童 ★ Für das Wohlergehen der Kinder dieser Welt ★ لخير ورفاهة أطفال العالم

United Nations Children's Fund
Fonds des Nations Unies pour l'enfance

PRINTED IN FRANCE

Although vaccinations have reduced polio cases by 75 per cent since 1981, the virus still strikes more than 100,000 children every year. UNICEF is supporting programmes to eradicate this disease.

Bien que la vaccination ait réduit de 75 pour cent, depuis 1981, les cas de polio, le virus frappe encore plus de 100 000 enfants chaque année. L'UNICEF soutient des programmes visant à éliminer cette maladie.

Aunque la vacunación ha reducido el número de casos de poliomielitis en 75 por ciento desde 1981, el virus todavía ataca a más de 100.000 niños todos los años. UNICEF apoya los programas a fin de erradicar esta enfermedad.

BOŻE NARODZENIE 2001 R.

Wpłynęło dnia 31 X
Licz. 5729 R/SK 1001

Pani Dorota Kromp
Fundacja Archiwum
Ponorskie Armii Krajowej

Szanowna Pani

Bardzo dziękuję za nadesłany
mi BIULETYN FUNDACJI,

ze swej strony na Pani ręce
składam Pani prof. dr. hab.

Elżbiecie Zawackiej, Radzie
i Zarządowi Fundacji oraz
koleżankom i kolegom
serdeczne życzenia na
dzień Bożego Narodzenia
oraz na Nowy 2002 Rok

Z wyrazami szacunku
Zofia Cydzikowa

MEMORIAL
General Marii Wittek

Toruń 26 XI 2001 r.

Pani Zofia Cydzikowa
ul. Wilanowska 10 m. 46
00-422 Warszawa

1.dz.4283 WSK

Szanowna Pani,

Dziękuję za list. Szkoda, że stan zdrowia uniemożliwił Pani przyjazd na Sesję, była bardzo ciekawa, spotkała się z dużym zainteresowaniem środowisk kombatanckich, a także młodzieży licealnej i przedstawicieli wojska. Materiały z Sesji zostaną opublikowane w kwietniu lub maju 2001 r. i będzie możliwość ich nabycia.

Szanowna Pani, życzę Pani szybkiego powrotu do zdrowia. Ponawiam po raz kolejny prośbę o napisanie relacji z przebiegu Pani służby wojennej. Załączam serdeczne pozdrowienia.

Z wyrazami szacunku

Dorota Kromp
Dorota Kromp

Dokumentalistka Archiwum WSK

ap me
Ldz 4051WSK201

Zofia Cydzikowa
ul. Wileńska 10 m 46
00-422 WARSZAWA -
Śródmieście

24 października
2001 r.

D.W.

Wpłynęło dnia 5. XI. 2001.
Licz. 4051 XI SESJA / USK.

FUNDACJA
ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ
W TORUNIU

Dziękuję serdecznie za zaproszenie
na XI sesję naukową, która odbędzie
się 17 listopada 2001 r. w Toruniu.
Niestety stan zdrowia nie pozwala
mi na przyjazd do Torunia.
Zgodnie z życzeniem organizatorów
odsyłam na adres Fundacji druk
zgłoszenia dotyczący noclegu.
Pozostaję z szacunkiem
Cydzikowa

MEMORIAL

General Marii Wittek

Toruń 6 IX 2001 r.

Pani Zofia Cydzikowa
ul. Wilanowska 10 m. 46
00-422 Warszawa-Śródmieście

1.dz.2961 WSK 2001

Szanowna Pani,

W imieniu prof. Elżbiety Zawackiej dziękuję za przekazanie do naszego Archiwum relacji i dokumentów dotyczących służby wojennej p. Władysławy Steffen z d. Nowak. Na ich podstawie założyłam teczkę osobową o numerze inwentarza 2839/WSK, o czym poinformuję także p. Steffen.

Cieszę się, że pomaga nam Pani w gromadzeniu materiałów o kobietach-żołnierzach II wojny światowej. Mam nadzieję, że stan zdrowia pozwoli Pani na dalszą pracę w tym kierunku, zwłaszcza na napisanie własnej relacji. Ponieważ Pani Profesor pisze właśnie książkę o kobietach odznaczonych VM, wszelkie informacje na ich temat są dla nas wyjątkowo cenne. Jeśli ma Pani jakieś wiadomości na ten temat to proszę o przekazanie ich do nas.

Szanowna Pani, jeszcze raz dziękuję za przekazane materiały, przesyłam serdeczne pozdrowienia i życzę szybkiego powrotu do zdrowia.

Z wyrazami szacunku

Dorota Kromp
Dorota Kromp

Dokumentalistka Archiwum WSK

odp. na L.dz:
2560 WSK 01

Wpłynięcie dnia 29 06 2001
Ldz. 2560 / (sk) /

Warszawa, dnia 23.06.2001 r

Zofia Cydzikowa
ul. Wilanowska 10 m 46
00-422 Warszawa - Śródmieście

Pani Katarzyna Minezykowska
Kierowniczka Archiwum W.S.K.
przy „Fundacji Archiwum Pomorskie AK”
ul. W. Garbary 2 87-100 Toruń

Szanowna Pani

Odpowiadając na apel Pani Profesor Elżbiety Zawackiej, przesyłam życiorys i kserokopie dokumentów znanej mi Władysławy Steffen z domu Nowak. Wydaje mi się, że jej życiorys wojenny i bardzo cenne odznaczenia jak Krzyż Walecznych nadany przez Gen. Grot-Roweckiego w 1941 r oraz Medal Międzynarodowego Czerwonego Krzyża im. Florence Nightingale, pozwolą zaliczyć ją do grupy kobiet szczególnie zasłużonych w walkach o niepodległość Polski.

Przepraszam, że dotychczas nie przestałam mojego życiorysu, ale mój stan zdrowia ciągle się pogarsza, a sprawy koleżanek wydały mi się pilniejsze. Postaram się nadrobić to zaniedbanie.

Dziękuję za 4 tom „Świata Polek na frontach II ej wojny światowej” i pozostaję z
szacunkiem

Zydzikowa

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

Toruń 18.I.1999 r.

L.dz.: ~~8-X~~ 2229/WSK/98

kopia

Pani Zofia Cydzikowa
ul. Wilanowska 10/43
00-422 Warszawa

Szanowna Pani !

W odpowiedzi na Pani list z 8.XII.1998 r., dziękujemy za wyjaśnienie pseudonimu Pani i p.Ireny Makowskiej. Informujemy również, że kwota 20 zł, jaką wpłaciła Pani na nasze konto wpłynęła na nie dnia 10.XII.1998. Bardzo dziękujemy za ten dar.

Prosimy także, o ile jest to możliwe, o napisanie relacji z Pani służby wojennej (według załączonego schematu). Założyliśmy bowiem w naszym Archiwum Pani teczkę osobową, niestety nie ma w niej podstawowych materiałów, mianowicie relacji na temat Pani losów wojennych. Dlatego bardzo o napisanie chociaż krótkiej notki biograficznej na temat pani życia. /P

Jeszcze raz za wszystko dziękujemy. Życzymy szybkiego powrotu do zdrowia oraz wiele szczęścia w Nowym Roku.

Z wyrazami szacunku i zaproszeniem do dalszej współpracy

Katarzyna Minczykowska

Dokumentalistka Archiwum WSK
przy Fundacji „Archiwum Pomorskie AK”

zał.:

1/ Komunikat nr 6 Memoriału General Marii Wittek

2/ Informacja o IX Sesji

Warszawa, 29.11.1998r

Zofia Cydzikowa
ul. Wilanowska 10m46
d. Gwardzistów
00-422 Warszawa

koperta?

Wpłynęło dnia 8. XII. 98
Licz. 2229 | WSK | 98

Pani Katarzyna Minczykowska
Kierowniczka Archiwum WSK
przy Fundacji „Archiwum Pomorskie AK”
ul. W. Garbary 2 87-100 Toruń

Szanowna Pani!

Przepraszam, że z takim opóźnieniem odpowiadam na list Pani z dnia 5.05.98r znak 927/WSK/98. Przyczyną jest ciężka i postępująca choroba. Moją złą stan zdrowia nie pozwala mi na zgłoszenie się do Koła Przyjaciół „Memoriatu gen. Marii Wittek” i na udział w jego pracach. Serdecznie dziękuję za nadesłane mi materiały zjawdowe oraz książkę - cegietkę „Służba Polek na frontach II wojny światowej”. W związku z czym dokonałam wpłaty 20 zł na konto Fundacji.

W sprawie powiadomienia Anny Sosny, Emilii Skaty, oraz Ireny Makrowskiej pragnę wyjaśnić, że nastąpiło nieporozumienie ponieważ są 2 a nie 4 osoby: Irena Makowska pseudonim „Emilia Skata” i ja czyli Zofia Cydzikowa pseudonim „Anna Sosna”.

pozostaję z szacunkiem
Zydzikowa

Toruń 04.V.1998r.

05.

Lch. 927/195K/98

Pani Zofia Cydzik
ul. Gwardzistów 10/36
00-422 Warszawa

Szanowna Pani !

W imieniu p.prof.Elżbiety Zawackiej bardzo dziękujemy za zaproszenie na uroczystości związane z wydaniem monografii poświęconej Plutonowi Wrtownicemu.

Niestety p.prof.E.Zawacka nie mogła przybyć ze względu na zły stan zdrowia. W tym tygodniu wyjeżdża do sanatorium.

Prosimy jednak Panią, a także panie: Annę Sosnę, Emilię Skąłę oraz Irenę Makowską o napisanie i przysłanie do naszego Archiwum relacji z własnej służby wojennej. Ważne jest aby były one napisane według schematu, który znajdzie Pani na str.76 broszury „Służba Polek...” cz.1. Przesyłamy również Pani Komunikaty Memoriału Gen.Marii Wittek, w ramach którego zbieramy relacje o losach wojennych kobiet-żołnierzy.

Bardzo prosimy o kontakt.

Z wyrazami szacunku

K. Minczykowska

Katarzyna Minczykowska

Dokumentalistka Działu Wojennej Służby Kobiet

Archiwum SK

zał.:

1/ Broszura „Służba Polek...” cz.1 (1 egz.)

2/ Komunikaty Memoriału Gen.Marii Wittek (nr 1, 3, 5)

Wpłynęło dnia 9. IV. 98

Ldz. 924/1605K/98

ZAPROSZENIE

Zakończyliśmy opracowanie monografii naszego Plutonu Wartowniczego. Pragniemy naszą pracę wręczyć osobiście naszym Koleżankom i Rodzinom Zmarłych.

W dniu 3 maja (jak każdego roku od daty poświęcenia i odsłonięcia tablicy pamiątkowej w Kościele św. Krzyża w Warszawie) będzie odprawiona Msza Święta w intencji śp. majora Żmudzina, Jego Żołnierzy, poległych i zmarłych Koleżanek oraz dowódcy Plutonu Wartowniczego Teresy Strzały - Alicji z Tyszkiewiczów ✓ Szebeko.

Po Mszy Świętej w sali katechetycznej Kościoła św. Krzyża odbędzie się spotkanie Koleżanek, zaproszonych Rodzin i Przyjaciół naszego Plutonu połączone z wręczeniem przez Autorki monografii naszego Plutonu.

Uprzejmie prosimy o powiadomienie nas do 15 kwietnia o przyjęciu zaproszenia na to spotkanie i podanie ilu członków Rodziny przybędzie. Jest to konieczne z uwagi na przygotowanie sal.

Serdecznie zapraszamy na tę skromną uroczystość.

Zydrnikowa

Anna Sosna
Zofia Cydzik
tel: 629 83 45

J. Makowski

Emilia Skąta
Irena Makowska
tel: 827 36 11

Województwo Pomorskie
Urząd Wojewódzki
ul. Piłsudskiego 10/36
80-009 Toruń

ZAPROSZENIE

Wojewódzki Urząd Wojewódzki w Toruniu
zaprasza na przetarg na dostawę
materiałów do budowy drogi powiatowej nr 1001
w miejscowości Kłobucko, powiat Kłobucki, województwo
pomorskie. Termin składania ofert: 14.05.2014 r.

Wzrost: 170 cm, waga: 70 kg, kolor włosów: ciemny, kolor oczu: niebieski, wykształcenie: średnie, stan cywilny: wolny, data urodzenia: 1975-05-15, adres: ul. Piłsudskiego 10/36, 80-009 Toruń, telefon: 52 320 10 10, e-mail: biuro@uw.torun.pl

Wzrost: 170 cm, waga: 70 kg, kolor włosów: ciemny, kolor oczu: niebieski, wykształcenie: średnie, stan cywilny: wolny, data urodzenia: 1975-05-15, adres: ul. Piłsudskiego 10/36, 80-009 Toruń, telefon: 52 320 10 10, e-mail: biuro@uw.torun.pl

Wzrost: 170 cm, waga: 70 kg, kolor włosów: ciemny, kolor oczu: niebieski, wykształcenie: średnie, stan cywilny: wolny, data urodzenia: 1975-05-15, adres: ul. Piłsudskiego 10/36, 80-009 Toruń, telefon: 52 320 10 10, e-mail: biuro@uw.torun.pl

P. J. Makowski
ul. Kopernika 28-67
00-336 W-ma

Z. Cydank ✓
Gm. Głogów 10/36
00-422 W-ma

Urząd Wojewódzki
ul. Piłsudskiego 10/36
80-009 Toruń
tel. 52 320 10 10

Urząd Wojewódzki
ul. Piłsudskiego 10/36
80-009 Toruń
tel. 52 320 10 10

T. 1603/WSK

AK 4-me
Po ustaleniu

CYDRIKOVA Zofia

z d. MIEMIRA

ps. "Anna Sosna"

N. K. infar. 1

B. Rojek 2014.

T. 1603/WSK

AK 4-42
Poust. 4.

ЦЫДРИКОВА Zofia
z d. NIEMIRA
ps. „Anna Sosna“

Urodzona 7. października 1918r. w Warszawie,
córka Teodora i Heleny.
W czasie okupacji niemieckiej przystąpiła
do AK-WSK i czerwiec 1943r. jako ochotniczka
otrzymała z rąk plutonu Wartowskiego
kierowanego przez Alicję Szabek „Teresę
Stralę“ przydzieloną do Kompanii Strzelkowej
jako dmuchacza, a dzień 2. sierpnia 1944r.
Pełniła funkcję pielęgniarki i łączniczki.
Po kapitulacji wyjechała z ludnością cywilną
Otrzymała odznaczenie wspaniałomyślności
w walce z Niemcami, której była współautorką
razem z Jeleną Makowską.

Źródło: „Armia Krajowa - Wojskowa
służba Kobiet. Pluton Wartowski
→ Teresy Stralę < Alicji Szabek 1941-1944”
W-wa 1996. Autorzy: Zofia Cydykova
i Jolena Makowska. Praca ta zamieści-
cona jest w niniejszej tece (II Mate-
riale uzupełniające).

2014. B. Rojci

СЫДЖИКОВА Зофия

